

De invloed van taalfouten op de geloofwaardigheid van geschreven online nieuwsmedia

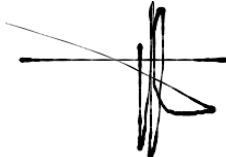
Jari Putteman

Promotor: prof. dr. Reinhild Vandekerckhove
Assessor: prof. dr. Hanne Kloots

Universiteit Antwerpen
Academiejaar 2019-2020

Ondergetekende Jari Putteman, studente Engels-Spaans in de opleiding Bachelor in de Toegepaste Taalkunde, verklaart dat deze bachelorscriptie volledig oorspronkelijk is en uitsluitend door haarzelf is geschreven. Bij alle informatie en ideeën ontleend aan andere bronnen, heeft ondergetekende expliciet en in detail verwezen naar de vindplaatsen.

Zutendaal, 21 augustus 2020

A handwritten signature in black ink, consisting of a horizontal line that is crossed by a vertical line, with a loop and a tail extending to the right.

Aantal woorden eigen tekst: 9924

ABSTRACT

Vrijwel dagelijks worden online redacties geconfronteerd met lezersreacties die lijken te suggereren dat taalfouten in nieuwsberichten volstrekt onaanvaardbaar worden geacht. Maar zijn dergelijke missers wel zo opvallend als op het eerste gezicht lijkt? En zijn ze in een tijdperk van *fake news* ook in staat om de geloofwaardigheid van onze nieuwsmedia te schaden? Deze bachelorscriptie heeft als doel te achterhalen wat de invloed is van taalfouten op de gepercipieerde geloofwaardigheid van Vlaamse geschreven online nieuwsmedia bij hun primaire lezerspubliek. Hiertoe werd aan de hand van een online enquête een experiment opgezet met drie condities, waaraan 348 18- tot en met 34-jarige Vlaamse hoogopgeleiden deelnamen. Personen met een specifieke taalopleiding werden buiten beschouwing gelaten. Allereerst peilde de enquête naar verscheidene sociaal-demografische gegevens, waarna de respondenten een nieuwsbericht met of zonder fouten dienden te lezen uit de kwaliteitskrant De Standaard. Vervolgens beoordeelden ze de geloofwaardigheid van zowel de boodschap, de schrijver als het medium. De resultaten wijzen uit dat respondenten die taalfouten ontdekken in nieuwsberichten, geneigd zijn om de geloofwaardigheid ervan lager in te schatten. Dt-fouten lijken daarbij aanzienlijk negatiever te worden beoordeeld dan typfouten. Het effect blijft weliswaar beperkt tot de boodschap en verspreidt zich niet naar het oordeel over de bron. Opmerkelijk is dat de taalfouten in relatief beperkte mate worden gedetecteerd, en dat vrouwen typfouten vaker opmerken dan mannen. Een dergelijk geslachtsverschil werd daarentegen niet gevonden voor dt-fouten.

On an almost daily basis, online newsrooms are confronted with reader responses that appear to suggest that linguistic errors in news articles are deemed downright unacceptable. But are these kinds of mistakes really as striking as they might appear at first glance? And in an era of fake news, are they also capable of undermining the credibility of our news media? The present bachelor's thesis aims to determine the influence of language errors on the perceived credibility of Flemish written online news media among their primary audience. For this purpose, an experiment with three conditions was designed using an online survey, in which 348 18- to 34-year-old Flemish highly educated subjects participated. Individuals with specific language training were excluded from the research. First, the survey collected various socio-demographic data, after which the respondents were asked to read a news item with or without errors that was published in the quality newspaper De Standaard. Subsequently, they assessed the credibility of the message, the writer and the medium. The results show that respondents who

discover linguistic errors in news items tend to consider them less credible. In this respect, dt-errors seem to be evaluated substantially more negatively than typographical errors. Nevertheless, the effect remains restricted to the message and does not extend to the assessment of the source. Noteworthy is that the errors are detected to a relatively limited extent, and that women notice typographical errors more often than men. By contrast, no such gender difference was found with regard to dt-errors.

Sleutelwoorden: taalfouten, spelling, Nederlands, taalgebruik, geloofwaardigheid, nieuwsmedia, journalistiek, internet, Vlaanderen

INHOUDSOPGAVE

Abstract	3
Inleiding	7
DEEL 1: Theoretisch kader	10
1. Taalfouten	10
1.1. <i>Error</i> versus <i>mistake</i>	10
1.2. Standaardtaal als norm	11
1.3. Taalverandering	12
1.4. Foutsoorten en -determinanten	14
1.4.1. Typfouten	14
1.4.2. Spellingfouten	15
2. Taal(fouten) in geschreven online nieuwsmedia	18
2.1. Rol van goed taalgebruik	18
2.2. Vatbaarheid voor taalfouten	19
2.3. Perceptie van taalfouten door nieuwslezers	20
2.3.1. Negatieve effecten	20
2.3.2. Invloed op geloofwaardigheid	20
DEEL 2: Methodologisch kader	23
1. Onderzoeksvragen en hypothesen	23
2. Design	25
3. Stimulusmateriaal	26
4. Procedure	28
5. Respondenten	31
DEEL 3: Resultaten	32
1. Voorbereidende analyses	32
1.1. Sociaal-demografische gegevens	32
1.2. OV1: In hoeverre merken de respondenten de fouten op?	32
1.3. OV2: Hebben taalfouten een negatieve invloed op de geloofwaardigheid?	34
2. Centrale analyses	36
2.1. OV1	36
2.1.1. H1 en H2: Vrouwen versus mannen	36
2.1.2. H3: Typfouten versus dt-fouten	37
2.2. OV2	37
2.2.1. H4: Boodschap en bron	37
2.2.2. H5: Typfouten versus dt-fouten	38
2.2.3. H4 en H5: Overzichtstabel	39
DEEL 4: Conclusie en discussie	40
Referentielijst	42
Bijlagen	51

“Each letter of the alphabet is a steadfast loyal soldier in a great army of words, sentences, paragraphs, and stories. One letter falls, and the entire language falters.”

— Vera Nazarian, *The Perpetual Calendar of Inspiration*

INLEIDING

Digitalisering valt niet meer weg te denken uit de hedendaagse westerse samenleving en cultuur. De dominante rol van de technologie en het bijbehorende arsenaal aan nieuwe mogelijkheden hebben gaandeweg een diepe stempel gedrukt op zowel mens als maatschappij. Een onmiskenbare implicatie daarvan is de razendsnelle opkomst van het internet als een van de meest voorname nieuwsbronnen, ook in onze contreien. Zowel het onderzoek van imec-SMIT-VUB¹ (Picone & Vandenplas, 2019) als de SCV-survey 'Sociaal-culturele verschuivingen in Vlaanderen' van de Vlaamse overheid (2019) geven aan dat online media in feite zelfs fungeren als belangrijkste nieuwsbron bij jongere generaties en hogeschoolden, terwijl het Digimeter-rapport specifiek nieuwswebsites noemt als meest gebruikte digitale bron (Vandendriessche & De Marez, 2019).

Hoewel de Vlaming digitale nieuwsbronnen omarmt en zelfs 71% verklaart zich ook beter geïnformeerd te voelen dankzij het internet, geeft eveneens 52% aan twijfels te hebben over de betrouwbaarheid ervan (Vandendriessche & De Marez, 2019). Een dergelijk scepticisme lijkt verleidelijk in tijden van burgerjournalistiek² en *fake news*, fenomenen die onlosmakelijk zijn verbonden aan de ontwikkeling van talloze nieuwe informatie- en communicatietechnologieën. Zo blijkt immers dat 69% van de Vlamingen zich zorgen maakt om valse nieuwsberichten (Vandendriessche & De Marez, 2019).

Om zich te onderscheiden van andere nieuwsbronnen die de digitale informatiestroom dreigen te domineren (bv. allerlei sociale media), dienen professionele journalisten en nieuwsredacties nu meer dan ooit in te zetten op vertrouwen, waarheid en objectiviteit (McNair, 2013). Maar de toenemende concurrentie genereert een enorme tijdsdruk, waardoor online nieuwsmedia steeds vaker moeten strijden om als eerste een bepaald nieuwsfeit naar buiten te brengen (Witschge & Nygren, 2009). Naast feitelijke fouten weten op die manier ook allerhande taalfouten door de mazen van het net te glippen. Dat is des te meer zo omdat online redacties doorgaans niet beschikken over eindredacteuren, die de teksten nakijken op eventuele spellingfouten,

¹ Het mediaonderzoekscentrum imec-SMIT-VUB is de Belgische partner van het Digital News Report, een onderzoek dat peilt naar het wereldwijde online nieuwsgebruik en dat jaarlijks wordt gepubliceerd door het Reuters Institute for the Study of Journalism. De bijdrage van Picone en Vandenplas berust op Belgische data die niet in het rapport werden opgenomen.

² Jay Rosen (2008), mediacriticus en hoofddocent aan de New York University, formuleerde een praktische en algemeen aanvaarde definitie die stelt dat er van burgerjournalistiek kan worden gesproken wanneer "the people formerly known as the audience employ the press tools they have in their possession to inform one another".

interpunctie- en grammaticakwesties (Asbreuk, de Moor, & van der Meer, 2017). Kritiek op dit soort uitschuiers blijft echter niet uit, zo blijkt onder meer uit de diverse reacties onder nieuwsberichten op sociale media waarin lezers de redactie stellig op haar fout(en) wijzen. Maar ook de nieuwsmedia zelf lijken zich bewust te zijn van dit ongenoegen. Zo gaven De Standaard, De Tijd en De Morgen toe hierover dagelijks te worden benaderd door lezers (Belsack, 2008) en kaartte VRT Nieuwsombudsman Tim Pauwels (2019) de omvang van het probleem aan in zijn artikel ‘Te veel taalfouten opgemerkt’:

“Sinds enkele dagen staan onder elk artikel op VRT NWS nieuwe knoppen . . . Ik heb er een jaar lang voor gelobbyd, met name voor de knop ‘taalfout opgemerkt’. Heel wat burgers ergeren zich aan taalfouten . . . De nieuwsombudsman werd vorig jaar 386 keer gecontacteerd voor een taalfout . . . Maar het cijfer geeft geen volledig beeld. Taalfouten worden ook gemeld via de klantendienst of via nieuws@vrt.be”.

Toch blijft de vraag of en in hoeverre een vormelijke eigenschap als taalgebruik ook de geloofwaardigheid van online nieuwsmedia kan schaden. Hoewel het mogelijk is dat taalslordigheden de gemiddelde nieuwslezer op dat vlak veeleer koud laten, is het evenzeer aannemelijk dat ze vragen doen rijzen over de zorgvuldigheid – of liever het gebrek eraan – waarmee de inhoud van de artikels wordt geverifieerd, en dit terwijl het succes en de democratische rol van de nieuwsmedia sterk afhankelijk zijn van het in hen gestelde vertrouwen door het publiek. Hebben redacties er dan toch baat bij om meer te investeren in correct taalgebruik? Of schetsen bovenstaande reacties een vertekend beeld?

Over het feit dat taalfouten in geschreven teksten hoe dan ook vergezeld gaan van verscheidene kwalijke nevenverschijnselen, bestaat intussen een breed gedragen consensus in de literatuur. Niettemin blijft onderzoek dat ingaat op de genoemde geloofwaardigheidsproblematiek en zich nadrukkelijk richt op de (huidige) digitale nieuwscontext vooralsnog schaars. In de voorliggende scriptie wordt getracht om middels een experimenteel onderzoek enkele bestaande bevindingen te toetsen teneinde een bijdrage te leveren aan de wetenschappelijke kennis aangaande het onderwerp. De vraag die centraal staat is of taalfouten in online nieuwsberichten een negatieve invloed hebben op de gepercipieerde geloofwaardigheid van Vlaamse nieuwsmedia. De aandacht zal daarbij uitgaan naar 18- tot 34-jarigen die een vorm van hoger onderwijs genieten of reeds hebben afgerond, aangezien zij de primaire gebruikersgroep vertegenwoordigen. Daarnaast wordt de populatie beperkt tot personen zonder

hogere taalopleiding. Concreet zal eerst een theoretisch kader worden gepresenteerd, waarin het begrip ‘taalfout’ wordt uitgediept en geplaatst in het journalistieke domein. Het tweede deel beschrijft de gehanteerde methodologie, waarna de resultaten van het onderzoek in deel drie uitvoerig worden toegelicht. Ten slotte wordt de scriptie afgerond met een onderbouwde conclusie en discussie.

DEEL 1: THEORETISCH KADER

1. TAALFOUTEN

Om zinvol linguïstisch onderzoek te kunnen verrichten naar de invloed van taalfouten, is het allereerst cruciaal inzicht te verwerven in de precieze betekenis van een 'taalfout'. Dat is evenwel geen evidentie, aangezien een eenduidige, universele definitie ontbreekt. Bovendien kent het begrip als dusdanig een drieledige beperking, waardoor het zijn absolute verliest en een enigszins relatieve invulling krijgt. In de navolgende paragrafen zal worden gepoogd dit alles nader te duiden teneinde tot een werkbare omschrijving te komen.

1.1. *ERROR VERSUS MISTAKE*

De eerste stap naar een goed begrip van wat een taalfout inhoudt, veronderstelt een gedegen toelichting van de dichotomie tussen de taalkundige termen *error* (fout) en *mistake* (vergissing). Conform de Chomskyaanse³ benadering van Corder (1967) vloeit een *error* in taalgebruik immers voort uit onvoldoende kennis van de taal in kwestie, terwijl een *mistake* te wijten is aan de incorrecte toepassing van een gekend systeem. Bijgevolg zou naar beide termen kunnen worden verwezen als respectievelijk een *competence error* en een *performance error* (Brown, 2000; Corder, 1967; Touchie, 1986). Brown (2000) stelt een *performance error* gelijk aan “a random guess or a ‘slip’” (p. 226), oftewel een toevallige, incidentele fout veroorzaakt door “lack of attention, fatigue, carelessness, or some other aspects of performance” (Richards & Schmidt, 2010, p. 201). Deze redenering vindt weerklank bij Gass en Selinker (2008), die het contrast illustreren met het systematische karakter van een (*competence*) *error*: “An error . . . is systematic. That is, it is likely to occur repeatedly and is not recognized . . . as an error” (p. 102). De auteurs volgen hierin James (1998), die in zijn bijdrage toevoegt dat het individu wegens een gebrek aan kennis van de taal niet in staat is om een *error* zelfstandig te corrigeren – dit in tegenstelling tot een *mistake*. Bovendien beklemtonen zowel Brown (2000) als Richards (1985) dat *errors* afwijkingen zijn die door moedertaalsprekers meteen als onjuist worden

³ In 1965 introduceerde de Amerikaanse linguïst Noam Chomsky de concepten *linguistic competence* en *linguistic performance*: “We thus make a fundamental distinction between competence (the speaker-hearer’s knowledge of his language) and performance (the actual use of language in concrete situations)” (p. 4). Hoewel Chomsky’s theorie vanuit linguïstische hoek ook fel werd bekritiseerd, wist ze de basis te leggen voor het hedendaagse onderscheid tussen *errors* en *mistakes*.

ervaren, en dat ze daarom uitsluitend optreden bij taalleerders. Theoretisch gezien zouden moedertaalsprekers zich dus enkel kunnen bezondigen aan *mistakes*.

1.2. STANDAARDTAAL ALS NORM

Uiteraard is een belangrijke nuancering van het voorgaande op zijn plaats. Hoewel moedertaalsprekers in principe geen ‘zuivere’ fouten worden toegedicht, kunnen hun taaluitingen wel degelijk worden gekwalificeerd als ‘fout’ indien ze worden beschouwd en beoordeeld met betrekking tot een externe referentienorm. Taal an sich kent immers zowel een descriptieve als een prescriptieve benadering; in het eerste geval staan de waarneming, beschrijving en vastlegging van taalverschijnselen centraal, zonder dat daarbij een waardeoordeel wordt uitgesproken of normen worden opgelegd (Lyons, 1981). Zo is bijvoorbeeld de dialectische uiting [kientj]⁴, als alternatief voor het woord ‘kind’, of een spellingvorm als <buro> vanuit descriptief oogpunt gelijkwaardig aan de standaardtalige variant, simpelweg omdat beide voorkomen in de taalgemeenschap. De prescriptieve benadering daarentegen leunt eerder aan bij een puriteinse opvatting van taal en tracht af te bakenen welk taalgebruik ‘correct’ is of de voorkeur geniet ten opzichte van andere vormen (Lyons, 1981).

In dit onderzoek geldt als referentienorm het Standaardnederlands zoals vastgelegd in tal van naslagwerken. Heden ten dage wordt het Standaardnederlands evenwel hoofdzakelijk vanuit descriptief oogpunt bejegend, in die zin dat het niet expliciet wordt opgevoerd als enige juiste taalvariëteit in het taalgebied, maar eerder dient als aanduiding voor het algemeen gangbare taalgebruik dat bruikbaar is in het openbare leven (Taaladvies, 2015). Toch zijn er, impliciet dan wel expliciet, ook prescriptieve tendensen waarneembaar. Zo pretenderen officiële naslagwerken als de ANS (Algemene Nederlandse Spraakkunst), de Technische Handleiding⁵ en De Woordenlijst Nederlandse Taal (het Groene Boekje) adviezen te geven over wat ‘correct’ Nederlands is, al benadrukken ze dat de taalgebruiker uiteindelijk zelf beslist over het al dan

⁴ Dit voorbeeld is afkomstig uit Ooms en van Keymeulen (2005). De auteurs wijzen erop dat deze zogenaamde ‘mouillering’ (de toevoeging van een j-klank aan bepaalde medeklinkers) specifiek is voor het Pajottenlandse dialect.

⁵ De Technische Handleiding is opgesteld door de Commissie Spelling in opdracht van de Nederlandse Taalunie en verschaft een uitvoerig overzicht van de Nederlandse spellingregels. Terwijl de Leidraad bij de Woordenlijst veelal wordt gezien als een publieksvriendelijke ‘vertaling’ van de Technische Handleiding, is de laatste hoofdzakelijk bedoeld voor taalprofessionals; de Handleiding bevat dan ook meer regels, principes en nuanceringsen dan de Leidraad (Nederlandse Taalunie, 2016; Taaltelefoon, z.d.).

niet naleven ervan. Een passage uit de Leidraad bij De Woordenlijst kan deze in steek illustreren⁶:

“De meeste taalgebruikers volgen deze officiële spelling, ook al zijn ze daartoe niet verplicht en al worden overtredingen niet bestraft. Ze doen dat omdat spellingfouten de aandacht van de lezer afleiden en omdat een correcte spelling in onze maatschappij door velen gezien wordt als een teken van zorgvuldigheid en kwaliteit.”⁷

Hiertegenover staat weliswaar dat het Standaardnederlands de wettelijke norm uitmaakt binnen de overheidsdiensten en het onderwijs (Debrabandere, 2018), en dat ook nieuwsmedia diezelfde standaard overwegend aanhouden in hun taalbeleid. In haar masterscriptie stelde Belsack (2008) vast dat zowel Het Laatste Nieuws, De Tijd, De Standaard als De Morgen onder meer het Groene Boekje en Van Dale raadplegen, en daarnaast de VRT beschouwen als schoolvoorbeeld qua taalgebruik. Bij twijfel rond taalkwesties grijpen media dan ook gretig terug naar het beleid van VRT-taaladviseur Ruud Hendrickx (Belsack, 2008). Vermeldenswaardig in dat licht is dat de VRT ook een zekere ruimte laat voor het standaardtalige Belgisch-Nederlands⁸, dat de Taalunie erkent als een van de drie regionale varianten binnen de Nederlandse standaardtaal⁹ (Debrabandere; Hendrickx; Permentier & Schutz, in Fonteyne, 2018).

1.3. TAALVERANDERING

Toch moeten ook fouten tegen de standaardnorm in een breder perspectief worden geplaatst. Net als elke andere levende taal is het Nederlands namelijk in al zijn variëteiten onderhevig aan een scala van interne en externe factoren die op elk moment taalverandering kunnen triggeren (De Bruijne, 2018). De standaardtaal vormt hierop geen uitzondering (Van de Velde & Zenner, 2010). Zo is bijvoorbeeld het contact met andere talen en taalvariëteiten een voorname externe

⁶ Andere voorbeelden in dit opzicht zijn onder andere het labelsysteem (‘archaisch’, ‘spreektaal’, ‘informeel’, ‘regionaal’ e.d.) in woordenboeken (Hendrickx, z.d.) en – meer concreet – de uitspraak van de ANS omtrent de dan/als-kwestie bij ongelijkheden: “Het voegwoord ‘als’ is in deze functie niet voor alle taalgebruikers aanvaardbaar. Voor velen is ‘dan’ zelfs een sjibbolet voor correct Nederlands” (E-ANS, 1997, *Dan, als* (ongelijkheid), par. 2).

⁷ <https://woordenlijst.org/leidraad>, Leidraad inleiding

⁸ “Alleen wil de VRT er . . . mee rekening houden dat de Nederlandse standaardtaal zoals ze in België gebruikt wordt . . . kan verschillen van de in Nederland gebruikelijke variant . . . De VRT wil de norm voor de Belgische variant van de Nederlandse standaardtaal zijn en blijven” (Hendrickx, 1998).

⁹ De twee andere erkende varianten zijn het Nederlands-Nederlands (in Nederland) en het Surinaams-Nederlands (in Suriname).

factor in onder andere de opkomst van nieuwe woorden en structuren, terwijl interne factoren grotendeels natuurlijk van aard zijn en bijvoorbeeld resulteren in het verdwijnen van onregelmatigheden of lastige uitzonderingen binnen het taalsysteem (De Bruijne, 2018). Voorbeelden hiervan zijn onder andere de vooralsnog vaak ‘foutieve’ toepassing van zwakke werkwoordsvormen in de verleden tijd (bv. ‘biedde’ in plaats van ‘bood’) (De Bruijne, 2018), alsook – specifiek – het gebruik van ‘beseffen’ als wederkerig werkwoord (‘ik beseef me’) naar analogie met het synoniem ‘zich realiseren’ (Leufkens, 2016).

Deze constante evolutie houdt in dat de bestaande normen en regels, op welk niveau dan ook, geenszins vaststaan; taalverschijnselen die vandaag nog menig mens tegen de borst stuiten, kunnen immers op termijn deel worden van de standaardtaal, net zoals bepaalde gestandaardiseerde vormen dat etiket allicht zullen verliezen. Wel is het zo dat veranderingen enkel succesvol kunnen zijn indien het gros van de taalgemeenschap de nieuwe vormen toepast en de bevolking ze algemeen accepteert (De Bruijne, 2018). Voor de standaardtaal geldt in principe dat ze “vanzelf tot stand komt . . . [en] gesproken en geschreven wordt door mensen met een zeker prestige in de samenleving”, ook wel de ‘spraakmakende gemeente’ genoemd (Taaladvies, 2015, Wie bepaalt?, par. 4). Welke veranderingen echter daadwerkelijk een plaats krijgen in de officiële naslagwerken, wordt tot op zekere hoogte ook van hogerhand of door experts bepaald – soms op een schijnbaar willekeurige basis. Zo berust de gestandaardiseerde spelling op afspraken, die niet louter aanpassingen ondergaan met als doel de ontwikkelingen in taalgebruik weer te geven. Getuige daarvan zijn de weinig populaire spellingwijzigingen van 1995 en 2005, met tweemaal de tussen-n-beregeling bij samenstellingen als kop van Jut. Na de wijziging van 1995 vielen taalgebruikers vooral over het gebrek aan logica van de regelgeving en de talrijke uitzonderingen erop, waardoor de Taalunie tien jaar later duidelijkheid wilde scheppen in de vorm van vereenvoudigingen. Daar slaagde ze volgens velen niet in; de kritiek – met name uit journalistieke hoek – luidde dat de veelvuldige herzieningen de spelling onleerbaar dreigden te maken en dus fouten in de hand werkten. In Nederland bereikte het verzet uiteindelijk zijn apotheose met een spellingboycot, gevolgd door de uitgave van het alternatieve Witte Boekje, dat tot op heden nog steeds de norm is bij een aantal Nederlandse media (Belsack, 2008).

1.4. FOUTSOORTEN EN -DETERMINANTEN

In een tekst kunnen allerhande taalfouten voorkomen, gaande van dubbele spaties tot foutieve samentrekkingen en dt-fouten. Allemaal hebben ze hun individuele eigenschappen en determinanten, waardoor het vrijwel onmogelijk is ze onder dezelfde noemer te plaatsen. In wat volgt komen twee foutsoorten aan bod die inherent zijn aan de schrijftaal, namelijk typfouten en spellingfouten.¹⁰ Uit de literatuurstudie blijkt dat beide termen, ondanks hun verschillen, frequent door elkaar worden gebruikt.

Opmerkenswaardig is dat taalkundigen het er niet unaniem over eens zijn of een fout tegen de spellingregels per definitie steeds een taalfout is. Deze controverse is terug te voeren op het bestaan van uiteenlopende visies over wat precies de componenten van een taal zijn. Volgens Bennis, Cornips en van Oostendorp (2004) gaat een eerste zienswijze ervan uit dat spelling geen deel uitmaakt van taal, maar ‘slechts’ een manier is om (gesproken) taal neer te schrijven, zonder in staat te zijn deze te beïnvloeden. Aan de andere kant betoogt een courantere visie dat spelling niet los kan staan van taal, temeer omdat er in het onderwijs veel tijd aan wordt gespendeerd (Bennis et al., 2004). Bovendien is er evidentie dat spelling fungeert als extra informatielaag binnen de taal, en lijkt ook de bewering dat spelling het taalsysteem niet kan veranderen, achterhaald (Neijt, 2009; Neijt, z.d.).

Rekening houdend met de tot hiertoe besproken materie, wordt de term ‘taalfout’ in deze studie aangewend om te verwijzen naar de ‘foute’ weergave van woordvormen, en dan met name naar typ- en spellingverschijnselen die op dit moment duidelijk afwijken van de standaardnorm. Het verband tussen de hieronder besproken soorten taalfouten en de huidige digitale nieuwscontext komt nader aan de orde in Paragraaf 2.2.

1.4.1. TYPFOUTEN

Typfouten kunnen worden omschreven als motorische fouten (Van Berkel & De Smedt, 1988) die ontstaan wanneer een tekstschrijver de schrijfwijze van een bepaald woord kent, maar onbedoeld de verkeerde toets(en) indrukt op het klavier (Kollberg, 1998). Dergelijke toevalsfouten zijn veeleer het nevenproduct van factoren als haast en onachtzaamheid (Boland

¹⁰ Aangezien het huidige onderzoek zich uitsluitend hierop zal toespitsen, blijven andere deelgebieden (bv. grammatica en lexicon) buiten beschouwing.

& Queen, 2016), coördinatieproblemen (Kreiner, Schnakenberg, Green, Costello, & Mcclin, 2002) of onvoldoende vertrouwdheid met het toetsenbord (Van Berkel & De Smedt, 1988). Aangezien ze niets te maken hebben met taalgevoel, taalvaardigheid of kennis van de taal (Van Berkel & De Smedt, 1988), kan de schrijver ze in de meeste gevallen vermijden door de tekst na te lezen.

Vaak zijn typfouten relatief eenvoudig te identificeren (Stevenson, Schoonen, & de Gloppe, 2006). In navolging van Damerau (1964) constateren Van Berkel en De Smedt (1988) dat de meeste bestaan uit “single deletions (e.g. ‘continuous’), insertions (e.g. ‘explanation’), substitutions (e.g. ‘anybody’) or transpositions (e.g. ‘automatically’)” (p. 77). Volgens Stevenson et al. (2006) kan onder andere de semantische context waarin het woord voorkomt de identificatie van typfouten vergemakkelijken (bv. ‘Ik leed een boek’), net als het ontbreken van een aanvaardbare uitspraak (bv. ‘bleosem’), de vervanging van een letter door een aangrenzende letter op het toetsenbord, (bv. ‘ondetzoek’) of de aanwezigheid van de juiste schrijfwijze eerder in de tekst. Kenmerkend is verder dat typfouten aan het begin van een woord weinig frequent zijn, dit in tegenstelling tot ongewenste typfenomenen die midden in het woord voorkomen, zoals foutieve verenkelingen of verdubbelingen (bv. ‘verschilend’, ‘vandaag’) (Van Berkel & De Smedt, 1988).

1.4.2. SPELLINGFOUTEN

Spellingfouten zijn over het algemeen zowel de bekendste (De Bie & Magnée, 2004) als de meest gemaakte fouten (Pak, 2007). Grosso modo vallen er drie soorten te onderscheiden: fouten op hoorniveau, op regelniveau en op weetniveau. Ze komen respectievelijk overeen met de drie hoofdprincipes van de officiële Nederlandse spelling: het fonologische principe, het morfologische principe en het etymologische principe.

Het fonologische principe of het principe van de standaarduitspraak is het basisbeginsel van de Nederlandse spelling en wordt ingeperkt door de twee overige principes. Het uitgangspunt is dat woorden worden geschreven naar hun klank in de standaarduitspraak, zijnde “een uitspraak die niet gekleurd is door de woonplaats, leeftijd of andere kenmerken van een bepaalde spreker”¹¹. Naast de inperkingen door het morfologische en etymologische beginsel vallen er

¹¹ <https://woordenlijst.org/leidraad>, sectie 1.1

nog een aantal aanvullende regels te onderscheiden, voornamelijk omdat de Nederlandse taal meer fonemen (spraakklanken) dan lettertekens kent. Zo bevat de spelling naast afzonderlijke letters ook digrafen, oftewel combinaties van twee lettertekens die samen één foneem weergeven (bv. <ei>, <ij>, <oe>, <ie>, <aa>, <oo>, <ng> en <ch>), en bepalen de regels rond consonantverdubbeling en vocaalverenkeling de schrijfwijze van lettertekens in respectievelijk gesloten en open lettergrepen.¹²

Het morfologische principe houdt verband met woordvorming en is op te splitsen in twee regels: de regel van de gelijkvormigheid en de regel van de analogie. Overeenkomstig de eerste regel worden woorden en woorddelen (morfemen) zoveel mogelijk op dezelfde manier geschreven, zodat ze een gelijke vorm aannemen. Een voorbeeld is de schrijfwijze van <baard>; hoewel aan het einde een [t] te horen is, draagt de geschreven vorm een <d> vanwege de meervoudsvorm <baarden>. Verder bepaalt de regel van de analogie dat afleidingen, samenstellingen, vervoegingen en verbuigingen die op een vergelijkbare manier worden gevormd, ook zo worden gespeld. Dit is efficiënt te verduidelijken aan de hand van de werkwoordspelling; de vervoegde vorm <hij vindt> wordt geschreven naar analogie met het vergelijkbare <hij werkt> (stam + t), hoewel alleen de [t] hoorbaar is.¹³

Ten slotte veronderstelt het etymologische principe dat bepaalde woorden hun oorspronkelijke schrijfwijze volledig of partieel behouden. Dit is bijvoorbeeld het geval bij <'s avonds> vanwege de oorspronkelijke vorm <des avonds> en bij de spelling van de tweeklanken <au>/<ou> en <ei>/<ij>, die aanvankelijk een verschillende uitspraak hadden. Daarnaast bewaren ook veel leenwoorden, zoals <computer> en <bureau>, hun oorspronkelijke, uitheemse spelling. Woorden die etymologisch worden gespeld, krijgen de naam 'weetwoorden' omdat ze geen sluitende regels volgen en dus moeten worden gememoriseerd.¹⁴

Het hoeft nauwelijks betoog dat aan bovenstaande principes heel wat uitzonderingen, aanvullingen en inconsequenties kleven. Zo gaat de analogieregel bijvoorbeeld niet op voor het werkwoord 'zitten' (de vervoegde vorm is 'hij zit' en niet 'hij zitt') en bestaan er tal van regels omtrent het gebruik van hoofdletters, diakritische tekens, het aaneenschrijven van woorden, enzovoort. Ook de memorisatie van etymologisch gespelde woorden kan een behoorlijke

¹² gebaseerd op <https://woordenlijst.org/leidraad>, sectie 1.1

¹³ gebaseerd op <https://woordenlijst.org/leidraad>, sectie 1.2

¹⁴ gebaseerd op <https://woordenlijst.org/leidraad>, sectie 1.3

opgave zijn, zeker als het gaat om bastaardwoorden, waarvoor de vernederlandsing op spellingniveau vaak niet in dezelfde mate wordt doorgevoerd. Een voorbeeld is het woord <citroen>, dat zijn uitheemse <c> behoudt, terwijl <oktober> wordt gespeld met een <k> in plaats van met de oorspronkelijke <c>. Dit alles kan de verwerving en correcte toepassing van de spellingregels bemoeilijken en zou in sommige gevallen ook een gevoel van onverschilligheid kunnen opwekken bij taalgebruikers (Van Lokeren, 2011), met fouten tot gevolg. Dat effect wordt mogelijk versterkt door de spellingwijzigingen van de voorbije decennia, aangezien taalgebruikers over het algemeen veel waarde hechten aan stabiele woordbeelden en bijgevolg niet graag veranderingen doorgevoerd zien op dat gebied. De onvrede in verband met de tussen-n-beregeling (zie Paragraaf 1.3.) vormt hiervan een sprekend voorbeeld.

Maar ook wanneer de spellingregels gekend zijn, doen fouten zich in bepaalde omstandigheden quasi onvermijdelijk voor. Zo legde een onderzoek (Verhaert & Sandra, 2016) van de Universiteit Antwerpen de cognitieve componenten bloot die ten grondslag liggen aan het maken van de immer beruchte dt-fout. Dergelijke fouten tegen de werkwoordspelling, die regelmatig (ten onrechte) in verband worden gebracht met een gebrek aan intelligentie en deskundigheid (Van Lokeren, 2011), worden volgens de onderzoekers het vaakst gemaakt bij homofonen: niet-klankzuivere woorden die verschillende spellingvormen kunnen aannemen naargelang hun grammaticale functie, maar wel steeds hetzelfde worden uitgesproken (bv. ‘vind’ en ‘vindt’). Veel homofone werkwoorden zijn er niet, waardoor de toepassing van de spellingregels bij deze vormen niet geautomatiseerd, maar bewust verloopt (Verhaert & Sandra, 2016). Het probleem hierbij is echter dat bewuste processen tijd kosten, aangezien ze het werkgeheugen belasten. Wanneer het werkgeheugen uiteindelijk overbelast raakt, bijvoorbeeld door aanvullende factoren als tijdsdruk, een te grote afstand tussen het onderwerp en het werkwoord, of een focus op tekstinhoud, kan volgens de onderzoekers homofoondominantie optreden. Concreet betekent dit dat er een voorkeur ontstaat voor het dominante, vertrouwde spellingbeeld, wat tot dt-fouten leidt wanneer de minder frequente homofoon de eigenlijke doelvorm is (Verhaert & Sandra, 2016). Op dezelfde manier zullen dt-fouten die overeenstemmen met de frequentere homofoon ook minder opvallen tijdens het leesproces (Verhaert & Sandra, 2016).

2. TAAL(FOUTEN) IN GESCHREVEN ONLINE NIEUWSMEDIA

2.1. ROL VAN GOED TAALGEBRUIK

Uit het voorgaande is gebleken dat de Nederlandse spelling geen sinecure is, en dat het welbekende cliché ‘fouten maken is menselijk’ in de huidige context ontegensprekelijk overeind blijft. Daar komt bij dat correct taalgebruik niet overal hoog op de professionele agenda prijkt. Pelgrims (2005) stelt dat dit in de journalistiek echter wel zo hoort te zijn en refereert derhalve aan de massamedia als “een biotoop waarin taal van vitaal belang is” (p. 13). Een deugdelijk taalgebruik is volgens de auteur dan ook een basiskenmerk van een goed journalist. Dezelfde mening lijken overigens ook journalisten te zijn toegedaan, aangezien ze een foutloze schrijfstijl tot een van de belangrijkste journalistieke competenties rekenen (Opgenhaffen, d’Haenens, & Corten, 2011; Van Leuven et al., 2019). Bovendien blijkt uit het Taalpeil-onderzoek van de Nederlandse Taalunie (2012) dat zowel kranten als nieuwswebsites volgens de nieuwslezer een voorbeeldfunctie moeten bekleden qua taalgebruik¹⁵, een eis die met name geldt voor kwaliteitsmedia (Van Lokeren, 2011).

Dergelijke hoge verwachtingen rond het journalistieke taalgebruik hoeven evenwel niet te verrassen. De informerende rol van de nieuwsmidia in een steeds complexer wordende samenleving impliceert een nood aan waarheidsgetrouwe, duidelijke communicatie die verstaanbaar is voor alle bevolkingslagen. Een inadequate nieuwsvoorziening zou immers funest zijn voor de democratie, alsook voor de sector zelf, aangezien “the purpose of journalism is to provide people with the information they need to be free and self-governing” (Kovach & Rosenstiel, 2001, p. 12). In dit opzicht zouden taalfouten het streven naar een kwaliteitsvolle communicatie kunnen ondermijnen, terwijl correct taalgebruik net de begrijpelijkheid van de tekst bevordert en kan bijdragen aan een beter taalbesef (Van den Boom, 2006). Des te belangrijker is dan wellicht het taalgebruik in nieuwsberichten, die tot hoofddoel hebben de burger te informeren over de meest actuele, nieuwswaardige feiten. Bovendien geldt specifiek voor online media dat de journalistieke inhoud opzoekbaar blijft (Heinonen, 1999), zodat taalfouten op websites meer kans maken om te worden ontdekt.

¹⁵ Van nieuwswebsites wordt onder meer verwacht dat ze “zich ‘gedragen’ als meneer de krant” (Nederlandse Taalunie, 2012, p.3).

2.2. VATBAARHEID VOOR TAALFOUTEN

Niettegenstaande het belang van correct taalgebruik in de sector, vormt het klimaat waarin de media vandaag verkeren de ideale voedingsbodem voor taalfouten en andere onjuistheden. Dat geldt wederom in de eerste plaats voor de uiterst populaire digitale variant, die volgens nieuwslezers beduidend meer taalfouten bevat dan haar papieren tegenhanger (Nederlandse Taalunie, 2012). Anders dan kranten zijn online nieuwsbronnen immers doorlopend beschikbaar en steeds up-to-date (Heinonen, 1999), waardoor journalisten continu en zo snel mogelijk artikels moeten produceren om tegemoet te komen aan het verwachtingspatroon van de lezer. Buijs (2011) benadrukt in dit licht dat de snelheid die digitaal nieuws typeert een dwingende invloed uitoefent op de redacties, met als resultaat dat nieuwsberichten vaak al verschijnen voor ze goed en wel zijn afgewerkt (Karlsson, 2011; Spence & Quinn, 2008). Het lijkt erop dat het aloude journalistieke mantra ‘Get it first, but first, get it right’ aldus wordt herleid tot een loutere ‘Get it first’ (Singer, 1997).

Bovenvermelde snelheidsdrang wordt verder gevoed door het feit dat enkel de titel ‘beroepsjournalist’ wettelijke bescherming geniet, zodat het in principe elke burger vrijstaat om zich naast de rol van consument ook die van nieuwsproducent toe te eigenen (cfr. burgerjournalistiek) (Deuze & Dimoudi, 2002; Karlsson, 2011). Dit betekent dat nieuwsmedia niet langer uitsluitend de onderlinge concurrentiestrijd moeten aangaan, maar ook het hoofd dienen te bieden aan deze alomtegenwoordige – en niet altijd betrouwbare – *user generated content*, die de *scoop* vaak als eerste brengt (Lowrey & Anderson, 2005). Ook om die reden lijkt het journalisten dus zaak om artikels zo snel mogelijk beschikbaar te maken voor de lezer, daar “the news media rely on their audience both for their public importance and for their economic sustainability” (Kalogeropoulos & Fletcher, 2019, p. 49)

Een laatste struikelblok in het gevecht tegen taalfouten is de redactionele inkrimping ten gevolge van de precaire financiële situatie die de sector sinds enkele decennia in haar greep houdt (Singer et al., 2011). Een dergelijke onderbezetting van de redacties leidt niet alleen onherroepelijk tot de verdeling van een hogere werklast onder een gereduceerd aantal werkrachten (Singer, 2014), maar veronderstelt ook een wijdverbreide wegbezuiniging van eindredacteurs, wier hoofdtaak het is de teksten uitdrukkelijk na te lezen op onregelmatigheden. Gepromoveerd tot ‘manusje-van-alles’ neemt menig hedendaags journalist dan ook geregeld zijn toevlucht tot de spellingcheckers in tekstverwerkingsprogramma’s, ofschoon deze allesbehalve feilloos zijn en dus onvoldoende soelaas bieden (Fromm, Hall, & Manfull, 2015;

Gustafson & Smith, 1994; Silverman, 2009).

2.3. PERCEPTIE VAN TAALFOUTEN DOOR NIEUWSLEZERS

2.3.1. NEGATIEVE EFFECTEN

Hoewel de aanwezigheid van taalfouten in journalistieke webartikels haast onontkoombaar lijkt, kunnen dergelijke afwijkingen diverse nadelige gevolgen met zich meebrengen. In de uiteenzetting van zijn CCC-model poneert Renkema (2005) dat de kwaliteit van teksten negatief wordt beïnvloed wanneer “er gezondigd wordt tegen de regels voor tekstopbouw, grammatica en spelling . . .” (p. 12). In dezelfde lijn kunnen taalfouten – als zijnde een bepalende factor voor tekstkwaliteit – leiden tot een negatieve lezersbeoordeling hieromtrent. Appelman en Schmierbach (2018) vonden naast een effect op het oordeel over tekstkwaliteit eveneens gevolgen voor de gepercipieerde informativiteit en geloofwaardigheid van de boodschap. Dit lijkt te bevestigen dat de aanwezigheid van taalfouten inderdaad twijfels doet rijzen over de nauwkeurigheid van de inhoud. Bouman (2006) voegt hier nog aan toe dat taalfouten aanleiding geven tot irritatie, waardoor de aandacht op de tekstinhoud verslapt en de bron aan professionaliteit en aanzien verliest. Het Taalpeil-onderzoek laat zien dat nieuwslezers deze hypothese tenminste deels onderschrijven: taalfouten worden door de overgrote meerderheid als ‘heel ergerlijk’ beschouwd, en opzichtige taalfouten zijn voor circa een kwart voldoende reden om de betreffende nieuwsbron minder serieus te nemen¹⁶ (Nederlandse Taalunie, 2012). Dit inzicht sluit aan bij de Language Expectancy Theory van Burgoon en Miller (1985), die stelt dat lezers op basis van hun inschatting van de zender bepaalde ideeën vormen over diens taalgebruik. Zo wordt bijvoorbeeld van deskundige schrijvers verwacht dat ze – vanwege hun expertise – geen taalfouten maken.

2.3.2. INVLOED OP GELOOFWAARDIGHEID

Zoals reeds vermeld, bestaan er slechts een beperkt aantal geloofwaardigheidsstudies die zich toeleggen op de huidige journalistieke context. Enkele daarvan zijn het onderzoek van Harm (2008), alsook dat van Corten, De Cock, De Wachter en Smets (2012)¹⁷. De resultaten van de eerste studie wijzen uit dat mensen teksten waarin ze – al dan niet terecht – fouten zien,

¹⁶ Hiermee wordt uiteraard niet louter bedoeld op spelling- en tyfouten, maar de leek blijft er wel degelijk sterk op gefixeerd. Dat blijkt bijvoorbeeld ook uit heel wat posts in de Facebookgroep ‘VRT taal’.

¹⁷ Aangezien de bron zowel online als op papier niet beschikbaar was, heb ik me gebaseerd op een samenvatting die me werd bezorgd door een van de auteurs, prof. dr. Lieve De Wachter (KU Leuven).

significant minder geloofwaardig achten. Dat negatieve effect verspreidt zich bovendien ook naar de bron van het artikel (d.w.z. de journalist en het betrokken medium). Het lijkt daarbij van geen belang te zijn hoeveel fouten de tekst bevat; een incidentele fout is voldoende om de gepercipieerde geloofwaardigheid te beïnvloeden. Volgens Corten et al. (2012) verschilt de invloed van taalfouten echter tussen taalgevoelige en niet-taalgevoelige lezers. Tijdens hun experiment kregen 350 studenten van de Faculteiten Ingenieurswetenschappen en Letteren een artikel voorgeschoteld over een biomedisch onderwerp, waarin ofwel spellingfouten stonden, ofwel typfouten, of helemaal geen fouten. In de groep met ingenieursstudenten was het mannelijke geslacht sterk oververtegenwoordigd, bij de talenstudenten was dat het vrouwelijke. Op die manier werd volgens de onderzoekers de scheiding tussen taalgevoelige en niet-taalgevoelige personen verder verscherpt, aangezien eerdere studies hebben uitgewezen dat vrouwen taalvaardiger zijn dan mannen. Na het lezen van de tekst moesten de studenten de geloofwaardigheid van zowel bron als boodschap beoordelen en tot slot een taaltest afleggen. Bij de letterkundestudenten tastten alle foutsoorten de gepercipieerde geloofwaardigheid in dezelfde mate aan, terwijl ze de beoordeling van de ingenieursstudenten nauwelijks beïnvloedden. Deze laatste groep gaf alle artikels namelijk eenzelfde lage score – ongeacht of ze fouten bevatten of niet –, een verschijnsel dat Corten et al. (2012) toeschreven aan hun minder goede prestaties op de taaltest. De onderzoekers gingen er namelijk van uit dat ze de fouten in (veel) mindere mate hadden gedetecteerd.

Opgemerkt moet worden dat er tussen beide studies nog enkele fundamentele verschillen gelden. Allereerst moet rekening worden gehouden met de potentiële invloed van inhoudelijke tekstkenmerken op de beoordeling. Zo betrof het nieuwsbericht van Corten et al. (2012) een biomedisch onderwerp, terwijl de berichten in het onderzoek van Harm (2008) inhoudelijk divers waren. Volgens Jansen en Janssen (2016) kunnen de bevindingen van Corten et al. (2012) omtrent de invloed van taalgevoeligheid dan ook mogelijk worden verklaard vanuit de overweging dat de studenten van de Faculteit Ingenieurswetenschappen “beter in staat waren de geloofwaardigheid van het biomedische artikel op inhoudelijke gronden te beoordelen dan de geesteswetenschappelijke studenten, zodat die . . . hun toevlucht moesten nemen tot het toepassen van de vuistregel ‘spelfouten maken de tekst ongeloofwaardig’” (p. 85). Een tweede onderscheid heeft betrekking op het aantal artikels dat de proefpersonen werden verondersteld te lezen. In het geval van Harm (2008) werden hen verscheidene nieuwsberichten voorgelegd; in het onderzoek van Corten et al. (2012) was dat er één. Een dergelijk gegeven mag volgens Appelman en Schmierbach (2018) niet worden genegeerd, omdat de kans bestaat dat lezers zich

meer aan fouten zullen storen naarmate ze er vaker mee worden geconfronteerd. Hier staat echter wel tegenover dat de artikels van Harm telkens één fout bevatten, terwijl dit er bij Corten et al. (2012) meerdere waren. Het risico van een hogere foutfrequentie is evenwel dat de manipulatie minder realistisch oogt, al hangt dit mede af van de lengte van de tekst en de uiteindelijke foutdichtheid. Een laatste verschil is de aard van de fout waarmee de lezers in aanraking werden gebracht. In de studie van Corten et al. (2012) werd aandacht besteed aan zowel spellingfouten als typfouten; in die van Harm (2008) enkel aan grammaticale fouten van het type dan/als en hun/hen/ze. Hoewel de onderzoeksresultaten van Corten et al. (2012) geen blijk geven van een verschil in invloed tussen de aangegeven foutsoorten, heerst hierover geen eensgezindheid in de literatuur. Verder onderzoek is dus aangewezen om uitsluitel te kunnen geven.

DEEL 2: METHODOLOGISCH KADER

1. ONDERZOEKSVRAGEN EN HYPOTHESEN

De voorliggende scriptie beoogt door middel van een experimenteel onderzoek enkele van de genoemde inzichten te toetsen aan de huidige Vlaamse online nieuwscontext en ze verder aan te vullen. Daarbij zal, zoals eerder vermeld, worden gefocust op 18- tot en met 34-jarigen die een vorm van hoger onderwijs genieten of reeds hebben afgerond, aangezien online nieuwsmedia voor deze groepen de voornaamste nieuwsbron uitmaken. Daarnaast wordt de doelgroep verder verengd tot personen zonder specifieke taalopleiding, om zo meer duidelijkheid te verschaffen omtrent de gepercipieerde geloofwaardigheid bij lezers die zich vanuit hun studie- en/of professionele achtergrond niet bezighouden met taal¹⁸. Het onderzoek richt zich bovendien uitsluitend op dt-fouten en typfouten, aangezien journalistieke teksten uitermate vatbaar blijken voor deze foutsoorten en er tevens wordt verwacht dat beide algemeen bekend zijn bij de nieuwslezer.

Een oordeel vellen over de invloed van taalfouten kan evenwel enkel nuttig zijn als de doelgroep de fouten ook daadwerkelijk ziet. Daarom zal eerst worden nagegaan in hoeverre de respondenten de taalfouten opmerken (**onderzoeksvraag 1**). Op basis van het onderzoek van Corten et al. (2012) en de bevindingen van Van Lokeren (2011) wordt verwacht dat vrouwen taalfouten vaker opmerken dan mannen, omdat ze worden geacht taalvaardiger te zijn. Daar komt bij dat sociolinguïstisch onderzoek herhaaldelijk heeft aangetoond dat vrouwen gestigmatiseerde taalvormen in sterkere mate vermijden (Tagliamonte, 2011). De voorgestelde these geldt echter enkel voor dt-fouten, daar de literatuur niet wijst op een verband tussen typfouten en (genderverschillen in) taalvaardigheid, taalgevoel of talig gedrag in het algemeen (zie Deel 1, Paragraaf 1.4.1.). Een andere verwachting met betrekking tot de onderzoeksvraag is dat de mate waarin de fouten worden opgemerkt (vanaf hier: ‘de opmerkingsgraad’) verschilt voor de onderzochte foutsoorten. Dt-fouten veronderstellen immers een schending van spellingregels die logischerwijs niet door alle lezers gelijkelijk worden beheerst (zie Deel 1, Paragraaf 1.4.2.), en bovendien moet ook het effect van homofoondominantie in aanmerking worden genomen. Hiertegenover staat dat typfouten louter op toeval berusten, niet voortvloeien uit een ontoereikende kennis van de spellingregels en snel in het oog springen omdat ze vaak

¹⁸ Corten et al. (2012) spraken in dit verband van ‘niet-taalgevoelige lezers’.

onbestaande woordbeelden opleveren (zie Deel 1, Paragraaf 1.4.1.). Bijgevolg werden voor onderzoeksvraag 1 de volgende hypothesen opgesteld:

Hypothese 1: Vrouwen merken dt-fouten vaker op dan mannen.

Hypothese 2: Vrouwen en mannen merken typfouten op in nagenoeg gelijke mate.

Hypothese 3: Typfouten worden vaker opgemerkt dan dt-fouten.

De thesis heeft als hoofdvraag of taalfouten in online nieuwsberichten een negatieve invloed hebben op de gepercipieerde geloofwaardigheid van Vlaamse online nieuwsmedia (**onderzoeksvraag 2**). Gezien de hoge verwachtingen betreffende het taalgebruik van deze bronnen (zie Paragraaf 2.1.), de vele kwalijke lezersreacties naar aanleiding van taalfouten en de bevindingen aangehaald in Paragraaf 2.3., luidt de kernhypothese als volgt:

Hypothese 4: Taalfouten hebben een negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap en de bron¹⁹.

Deze hypothese kan worden onderverdeeld in drie deelhypothesen:

Hypothese 4a: Taalfouten hebben een negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap.

Hypothese 4b: Taalfouten hebben een negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de schrijver.

Hypothese 4c: Taalfouten hebben een negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van het medium.

Een laatste vraag heeft betrekking op een eventueel verschil in invloed tussen de diverse soorten taalfouten. Omdat typfouten veelal worden toegeschreven aan slordigheid, onnauwkeurigheid en haast, bestaat de kans dat nieuwslezers ze associëren met een geringe belangstelling voor tekstinhoud en dus een verhoogd aantal inhoudelijke onjuistheden. Anderzijds wordt de dt-fout weleens beschouwd als 'de moeder der taalfouten', en worden spellingfouten in het algemeen herhaaldelijk (en onterecht) gekoppeld aan een gebrekkige intelligentie en deskundigheid (Van

¹⁹ Met de term 'brongeloofwaardigheid' wordt doorgaans gerefereerd aan de gepercipieerde geloofwaardigheid van de schrijver én van het betrokken medium (Wathen & Burkell, 2002). Beide worden in dit onderzoek apart behandeld.

Lokeren, 2011). Op basis van de Language Expectancy Theory van Burgoon en Miller (1985) is het aannemelijk dat dt-fouten nog scherper worden veroordeeld als ze worden gemaakt door vermeende 'taalprofessionals', zoals journalisten. Vanuit deze optiek werd een vijfde hypothese geformuleerd:

Hypothese 5: Typfouten en dt-fouten hebben een nagenoeg gelijke negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap en de bron.

Ook deze hypothese kan worden uitgesplitst in drie deelhypothesen:

Hypothese 5a: Typfouten en dt-fouten hebben een nagenoeg gelijke negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap.

Hypothese 5b: Typfouten en dt-fouten hebben een nagenoeg gelijke negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de schrijver.

Hypothese 5c: Typfouten en dt-fouten hebben een nagenoeg gelijke negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van het medium.

2. DESIGN

Om een toereikend antwoord te kunnen bieden op de vooropgestelde onderzoeksvragen en hun bijhorende hypothesen, werd gekozen voor een between-subjects design met drie condities (dt-fouten / spelfouten / foutloos). Met behulp van het softwareprogramma Qualtrics werd een online enquête opgesteld (zie Bijlage A), waarbij de respondenten 'at random' een van de verschillende teksten kregen toegewezen. Online enquêtes worden vaak ingezet om een populatie te bereiken die ervaring heeft met het internet, en vanwege de mogelijkheid tot anonimiteit wordt ook aangenomen dat ze het delen van meningen en ervaringen bevorderen (Van Selm & Jankowski, 2006). Bovendien ligt het responspercentage van jongere leeftijdsgroepen significant hoger dan bij papieren enquêtes (Van Selm & Jankowski, 2006). Aanvullende redenen om te kiezen voor online enquêtes zijn het economische voordeel, de efficiëntie (snelle en eenvoudige dataverzameling en -analyse) en het brede bereik dat ze kunnen genereren (Lefever, Dal, & Matthíasdóttir, 2007; Van Selm & Jankowski, 2006). Tot slot kan complexiteit worden ingebouwd, vormen interviewereffecten geen bedreiging en is het niet mogelijk om af te wijken van de vooraf bepaalde vragenvolgorde (Neckebroeck, Vanderstraeten, & Verhaeghe, 2016).

3. STIMULUSMATERIAAL

De verschillende condities werden gecreëerd op basis van eenzelfde nieuwsbericht²⁰ (zie ook Bijlage A), afkomstig uit de kwaliteitskrant De Standaard. De keuze voor een kwaliteitskrant stoelt op de verhoogde eisen rond het taalgebruik van dit soort media (Van Lokeren, 2011). Het artikel telt 226 woorden in totaal en betreft de overplaatsing van reuzenpanda Tian Bao, die momenteel in Pairi Daiza verblijft. Er werd bewust niet geopteerd voor een fictief nieuwsbericht, om op die manier het realiteitsgehalte van de verslaggeving te garanderen. Door bovendien te kiezen voor een specifiek medium en de naam ervan prijs te geven, werd verhinderd dat de respondenten moesten gissen naar de aard van de bron, wat mogelijk ongewenste discrepanties in de beoordeling zou hebben veroorzaakt; het is immers denkbaar dat een (foutloos) artikel uit een populaire krant systematisch negatiever wordt beoordeeld dan een artikel uit een kwaliteitskrant (Schweiger, 2000; Van Lokeren, 2011). Verder werd geopteerd voor een nieuwsfeit dat geen al te hoge betrokkenheid oproept, omdat de gepercipieerde persoonlijke relevantie van de inhoud de attitude van de lezer en dus ook het beoordelingsproces zou kunnen beïnvloeden (Flanagin & Metzger, 2000). Daarenboven kan een hoge mate van betrokkenheid resulteren in overmatige aandacht voor de tekstinhoud (Flanagin & Metzger, 2000; Gunther, 1992), waardoor taalfouten sneller over het hoofd worden gezien. Tegelijkertijd is het evenmin wenselijk om een onderwerp te selecteren dat de lezer onvoldoende interesseert, daar dit ertoe kan leiden dat hij of zij zich net te zeer op vormelijke eigenschappen (zoals taalgebruik) richt (Flanagin & Metzger, 2000). Teneinde een onverstoord, geslaagd leesproces verder te vrijwaren, werden ten slotte ook de afbeeldingen verwijderd.

In elke tekstvariant – met uitzondering van de foutloze – werden twee taalfouten opgenomen. Op die manier werd een realistische manipulatie gewaarborgd, zonder de detectietaak nodeloos te compliceren. Wel bevonden de fouten zich in afzonderlijke paragrafen, en werden ze niet aangebracht in de kop of aan het begin van een zin. In beide experimentele condities werden daarnaast dezelfde woorden ('verklaart' en 'wordt') gemanipuleerd. Bij de introductie van de dt-fouten werd rekening gehouden met de bevindingen van Verhaert en Sandra (2016) omtrent de effecten van homofoondominantie en de afstand tussen het onderwerp en de persoonsvorm (zie Deel 1, Paragraaf 1.4.2.). Zo staan onderwerp en persoonsvorm in beide gevallen naast elkaar, en werd bij manipulatie (a) (zie Figuur 1) geopteerd voor de hoogstfrequente vorm van

²⁰ https://www.standaard.be/cnt/dmf20200602_04978794

het homofonenpaar, terwijl manipulatie (b) uitgaat van de vorm met de laagste frequentie²¹. Die keuze werd gemaakt op grond van twee overwegingen: enerzijds wordt van journalisten een zekere taalvaardigheid verwacht, waardoor het weinig waarschijnlijk is dat een relatief kort artikel twee dt-fouten bevat die overeenkomen met de laagfrequente vorm. Daar staat tegenover dat fouten die overeenstemmen met de hoogfrequente homofoon minder opvallen tijdens het leesproces, wat betekent dat de aanwezigheid van twee hoogfrequente (maar dus foutieve) vormen de detectietaak wellicht te zeer bemoeilijkt. Wel werd de oorspronkelijke zin “Ofwel **wordt hij** gebruikt in een voortplantingsprogramma, ofwel **wordt hij** uitgezet in het wild” licht aangepast om de dt-fout ‘word (hij)’ minder prominent in beeld te brengen.

Figuur 1

Manipulaties variant dt-fouten

(a) Bedoeling is dat hij meewerkt aan een conservatieprogramma, <u>verklaard</u> Pairi Daiza-woordvoerder Mathieu Goedefroy.   (b) Ofwel zal hij worden gebruikt in een voortplantingsprogramma, ofwel <u>word</u> hij uitgezet in het wild.

Tot slot werd ten aanzien van de variant met typfouten ingespeeld op de constatering van Van Berkel en De Smedt (1988), in die zin dat er werd besloten om een letter te schrappen die zich in het midden van het woord bevindt (zie Figuur 2). Een ontbrekende letter is volgens de onderzoekers namelijk een courant verschijnsel, en typfouten zouden bovendien zelden voorkomen aan het begin van een woord.

Figuur 2

Manipulaties variant typfouten

(c) Bedoeling is dat hij meewerkt aan een conservatieprogramma, <u>verklart</u> Pairi Daiza-woordvoerder Mathieu Goedefroy.   (d) Ofwel zal hij worden gebruikt in een voortplantingsprogramma, ofwel <u>wodt</u> hij uitgezet in het wild.

²¹ Hoewel een frequentietelling door Google aangeeft dat ‘word’ vaker voorkomt dan ‘wordt’, is deze laatste vorm wel degelijk de dominante variant van het homofonenpaar. De meting wordt immers beïnvloed door frequente verwijzingen naar het tekstverwerkingsprogramma Microsoft Word, vaak afgekort tot ‘Word’.

4. PROCEDURE

Voorafgaand aan de officiële publicatie werd de vragenlijst voorgelegd aan een tiental personen binnen de doelgroep om na te gaan of de fouten detecteerbaar waren en om te controleren in hoeverre de respondenten de vragen correct zouden interpreteren. Op basis van deze pre-test werd de enquête nog een laatste keer geoptimaliseerd en tot slot openbaar gemaakt voor een periode van ongeveer vier weken (7 juni tot en met 5 juli).

Bij aanvang van de vragenlijst kregen de respondenten een beschrijvende introductiepagina te zien (zie Figuur 3). Niettemin werd de ware toedracht van het onderzoek (de invloed van taalfouten op geloofwaardigheid) verzwegen om te vermijden dat de proefpersonen bewust op zoek zouden gaan naar fouten in de tekst, alsook om zelfselectie en een vertekening van de steekproef tegen te gaan. Verder werd ook de duur van de enquête aangegeven en werd er gewerkt met een voortgangsbalk, om zo meer deelnemers aan te sporen de vragenlijst volledig in te vullen. Als laatste werden zowel anonimiteit als vertrouwelijkheid gegarandeerd opdat de respondenten de vragen zo eerlijk mogelijk zouden beantwoorden.

Figuur 3

Introductiepagina enquête

 Universiteit
Antwerpen

Beste respondent,

Hartelijk dank voor uw deelname aan deze enquête. In wat volgt wordt u verzocht **een nieuwsbericht te lezen** dat verscheen op de website van het **Vlaamse medium 'De Standaard'**. Aansluitend zal worden gepeild naar uw mening omtrent het artikel.

De enquête neemt ongeveer 5 minuten van uw tijd in beslag. Uw deelname is volledig anoniem en uw antwoorden worden vertrouwelijk behandeld.

Vriendelijke groeten,
Jari Putteman

0% 100%

[Volgende](#)

In het eerste deel van de enquête werden enkele sociaal-demografische gegevens verzameld. Zo werd achtereenvolgens gepeild naar het geslacht, de leeftijd, het opleidingsniveau en de studierichting van de respondenten. Door te vragen naar de studierichting, konden de antwoorden van proefpersonen die een taalopleiding volgen of hebben afgerond a priori worden opgespoord en gewist. Tot het begrip ‘taalopleiding’ werden enkel opleidingen gerekend waarbinnen de beheersing van de Nederlandse taal een centrale plaats inneemt (bv. Taal- en Letterkunde, Toegepaste Taalkunde, Lerarenopleiding Nederlands).

Na afronding van het eerste deel kregen de respondenten op willekeurige basis een van de drie varianten van het in Paragraaf 3 besproken nieuwsbericht uit De Standaard toegewezen. Nadat ze de tekst hadden gelezen, kregen ze op de volgende pagina de kans om aan te geven of hen iets was opgevallen aan het artikel. Zo kon reeds een eerste keer worden nagegaan of de deelnemers de taalfouten hadden opgemerkt. Indien ze niets hadden aan te merken op de tekst, werd hen verzocht een schuine streep ‘/’ in het tekstvak te plaatsen. De optie ‘Terug’ werd bovendien uitgeschakeld opdat de respondenten het artikel niet opnieuw zouden lezen.

Het derde deel van de vragenlijst betrof uitsluitend vragen met betrekking tot de afhankelijke variabelen, namelijk de geloofwaardigheid van de boodschap en de bron. Concreet dienden de respondenten zeven stellingen te beantwoorden over de boodschap, zes over de betrokken journalist en vervolgens opnieuw zes aangaande het betrokken nieuwsmiddeel. Daarna konden ze op een vijfpunts-Likertschaal (gaande van helemaal oneens tot helemaal eens) aangeven in welke mate ze akkoord gingen met de stellingen. De stellingen rond de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap werden hoofdzakelijk ontleend aan de meetinstrumenten van Metzger, Flanagin, Eyal, Lemus en McCann (2003) en Gaziano en McGrath (1986) vanwege hun aanzienlijke populariteit in academische kringen (Kiousis, 2001; Newhagen & Nass, 1989). Volgens Metzger et al. (2003) kan de gepercipieerde geloofwaardigheid van informatieve boodschappen in de eerste plaats worden beïnvloed door de structuur of de duidelijkheid van het bericht (stelling 2); hoe duidelijker het bericht geordend lijkt, hoe geloofwaardiger de informatie wordt ingeschat. Een tweede element heeft volgens dezelfde onderzoekers betrekking op de kwaliteit van de inhoud, die onder meer zou worden bepaald door de gepercipieerde schrijfstijl en de mate waarin de lezer geïnteresseerd is in het bericht (stellingen 1, 5, 6 en 7). De twee overige stellingen (stellingen 3 en 4) werden tot slot overgenomen uit Gaziano en McGrath’s (1986) ‘news credibility scale’.

- Stelling 1. Het nieuwsbericht is interessant.
- Stelling 2. Het nieuwsbericht is duidelijk.
- Stelling 3. Het nieuwsbericht is aannemelijk.
- Stelling 4. Het nieuwsbericht vertelt het hele verhaal.
- Stelling 5. Het nieuwsbericht is kwalitatief.
- Stelling 6. Het nieuwsbericht is nauwkeurig nagekeken.
- Stelling 7. Het nieuwsbericht is goed geschreven.

De stellingen die verband houden met brongeloofwaardigheid, werden gebaseerd op een semantisch differentiaal opgesteld door Infante (1980). In zijn onderzoek voegde Infante verschillende eerder gebruikte schalen samen, om zo tot drie dimensies te komen die volgens hem bepalend zijn voor de gepercipieerde geloofwaardigheid. De eerste dimensie is volgens de onderzoeker de gepercipieerde ‘expertise’ (deskundigheid), die zou kunnen worden gemeten aan de hand van vragen omtrent de vaardigheden, geïnformeerde en kwalificaties van de bron²² (stellingen 11, 12, 13 en 17, 18, 19). Het tweede element, ‘trustworthiness’ (betrouwbaarheid), zou dan weer kunnen worden vastgesteld door te peilen naar de gepercipieerde eerlijkheid, betrouwbaarheid en oprechtheid²³ (stellingen 8, 9, 10 en 14, 15, 16). Als derde component haalt Infante (1980) ‘dynamism’²⁴ aan, al wordt de validiteit van dit element minder breed onderschreven. Aangezien de literatuurstudie heeft uitgewezen dat expertise en trustworthiness de meest gehanteerde dimensies zijn in onderzoek naar brongeloofwaardigheid (Kiousis, 2001; Schweiger, 2000), werd besloten om uitsluitend hierop te focussen.

- Stelling 8. De journalist is eerlijk.
- Stelling 9. De journalist is betrouwbaar.
- Stelling 10. De journalist is oprecht.
- Stelling 11. De journalist is bekwaam.
- Stelling 12. De journalist is geïnformeerd.
- Stelling 13. De journalist is gekwalificeerd.

²² Infante (1980) hanteerde de adjectieven ‘skilled-unskilled’, ‘qualified-unqualified’ en ‘informed-uninformed’.

²³ Infante (1980) hanteerde de adjectieven ‘honest-dishonest’, ‘trustworthy-untrustworthy’ en ‘sincere-insincere’.

²⁴ Dynamism (dynamiek) verwijst volgens Infante (1980) naar de energie die de communicator uitstraalt. De dimensie zou kunnen worden bepaald aan de hand van de adjectieven ‘bold-timid’, ‘active-passive’ en ‘aggressive-meek’.

- Stelling 14. Het medium is eerlijk.
- Stelling 15. Het medium is betrouwbaar.
- Stelling 16. Het medium is oprecht.
- Stelling 17. Het medium is bekwaam.
- Stelling 18. Het medium is geïnformeerd.
- Stelling 19. Het medium is gekwalificeerd.

Na het beantwoorden van de stellingen kregen de deelnemers de vraag of ze taalfouten hadden opgemerkt in het nieuwsbericht. Om de invloed van sociale wenselijkheid terug te dringen, werden de respondenten ingelicht over het bestaan van verschillende artikels, waarbij niet elke variant onderhevig was aan taalfouten. Indien de respondenten de optie ‘Ja’ aanvinkten, werden ze doorverwezen naar de volgende pagina, waar ze dienden aan te duiden welke soort(en) taalfouten hen waren opgevallen. Aan een meerkeuzelijst werd naast ‘Dt-fouten’ en ‘Typfouten’ ook de optie ‘Foutief spatiegebruik in samenstellingen’ toegevoegd, opdat het juiste antwoord niet te voor de hand liggend zou zijn.

In het laatste onderdeel werd gepolst naar een aantal persoonsgebonden variabelen. Zo werd aan de deelnemers gevraagd of ze al dan niet dyslectisch zijn en of ze Nederlands als moedertaal hebben. Daarna dienden ze aan te geven hoe frequent ze online nieuwsartikels van Vlaamse media raadplegen. Ten slotte kregen de respondenten nog de kans om eventuele vragen en/of opmerkingen te formuleren (zie Bijlage B).

5. RESPONDENTEN

De enquête werd aan de hand van een weblink verspreid via de socialenetwerksite Facebook. Om een grote verscheidenheid aan Vlaamse respondenten te verzekeren, werd de enquête niet alleen verzonden naar vrienden en (verre) kennissen, maar ook geplaatst in allerhande Facebookgroepen (bv. ‘Ge zijt van ... als’, ‘Respondenten gezocht’, ‘Beauty Squad’, ‘Te koop regio ...’, etc.).

In totaal hebben $N = 348$ respondenten de enquête volledig ingevuld, waarvan 172 (49,4%) mannen en 176 (50,6%) vrouwen. Niettemin werden de 15 proefpersonen die aangaven een andere moedertaal te hebben dan het Nederlands, verwijderd uit het databestand. Hetzelfde

geldt voor de 16 respondenten die dyslectisch bleken te zijn. Dit brengt de uiteindelijke steekproefgrootte op $N = 317$ respondenten.

DEEL 3: RESULTATEN

1. VOORBEREIDENDE ANALYSES

1.1. SOCIAAL-DEMOGRAFISCHE GEGEVENS

Van de $N = 317$ respondenten is 47,6% man en 52,4% vrouw. Ongeveer een tiende (10,7%) behoort tot de leeftijdscategorie van 18-21 jaar, iets meer dan de helft (51,4%) varieert tussen de leeftijd van 22 en 25 en circa vier op de tien respondenten (37,9%) is 26-34 jaar oud. De gemiddelde leeftijd bedraagt 25,53 jaar ($SD = 3.95$), en elke opgenomen leeftijd is vertegenwoordigd. In totaal hebben 147 respondenten (46,4%) als hoogst genoten/verwachte opleiding ‘Professionele bachelor’ aangeduid, 21 respondenten (6,6%) ‘Academische bachelor’, 141 ‘Master’ (44,5%) en 8 (2,5%) ‘Doctoraat’. Verder kregen 109 proefpersonen het nieuwsbericht met dt-fouten voorgelegd en 105 proefpersonen het artikel met typfouten. De overige 103 respondenten kregen de tekst zonder fouten te zien. De condities verschillen niet significant van elkaar wat betreft geslacht ($\chi^2 = 0.50$, $df = 2$, $p = .78$), gemiddelde leeftijd ($F(2) = 0.19$, $p = .83$), opleidingsniveau ($\chi^2 = 3.22$, $df = 6$, $p = .80$) en de mate waarin de respondenten online nieuwsmedia raadplegen ($\chi^2 = 2.44$, $df = 6$, $p = .89$).

1.2. OV1: IN HOEVERRE MERKEN DE RESPONDENTEN DE FOUTEN OP?

Bijna een op de drie respondenten (31,5%) verklaarde taalfouten te hebben gevonden in de tekst. Niettemin gaf een grote meerderheid (68,5%) aan niets te hebben opgemerkt²⁵. Uiteraard moet hier rekening worden gehouden met de verdeling over de drie condities, aangezien 103 respondenten zich in de foutloze conditie bevonden en zij ten minste gedeeltelijk verantwoordelijk kunnen worden geacht voor deze op het eerste gezicht lage globale ‘opmerkingsgraad’. Onderstaande frequentietabel (Tabel 1) biedt een duidelijk overzicht:

²⁵ Eén respondent duidde initieel aan taalfouten te hebben opgemerkt, maar verklaarde naderhand dat het om een vergissing ging (zie Bijlage B, Rij 8). Hiermee werd rekening gehouden tijdens de dataverwerking, in die zin dat de antwoorden van de respondent werden aangepast.

Tabel 1*Taalfouten opgemerkt (ja / nee)*

Conditie	Totaal	Taalfouten opgemerkt			
		Ja		Nee	
	<i>N</i>	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%
Dt-fouten	109	23	21,1%	86	78,9%
Typfouten	105	63	60,0%	42	40,0%
Geen fouten	103	14	13,6%	89	86,4%
Totaal	317	100	31,5%	217	68,5%

Van de 103 respondenten die de tekst zonder fouten kregen, hebben er 89 (terecht) geen taalfouten opgemerkt. Bij de 14 respondenten die wel fouten dachten te hebben gezien, duiden er 7 ‘Typfouten’ aan, 2 ‘Dt-fouten’, 2 ‘Foutief spatiegebruik in samenstellingen’, 1 ‘Typfouten’ en ‘Foutief spatiegebruik in samenstellingen’, en 1 ‘Dt-fouten’ en ‘Foutief spatiegebruik in samenstellingen’. Verder koos ook 1 persoon alle drie de categorieën. Om te bepalen aan welke van de 23 (dt-fouten) en 63 (typfouten) respondenten in de twee andere condities een geslaagde foutdetectie zou worden toegekend, werd gekeken naar de antwoorden op twee enquêtevragen hieromtrent (zie ook Bijlage A):

- (a) Is u iets opgevallen aan dit artikel? (Indien niet van toepassing, schrijf '/')
 (b) Welke foutsoort(en) hebt u opgemerkt?

De detectie werd succesvol geacht in twee gevallen. Ten eerste wanneer de respondenten de gemanipuleerde woorden expliciet ter sprake brachten (vraag (a), zie ook Bijlage D), ongeacht hun antwoord op vraag (b). Ten tweede wanneer ze de enige juiste foutcategorie noemden bij vraag (b), ongeacht of ze de fouten reeds hadden aangestipt bij de eerste vraag. De foutdetectie van respondenten die het gewenste antwoord gaven op vraag (a) maar bij vraag (b) eveneens een of meerdere andere foutcategorieën aanduiden, werd zodoende ook geslaagd bevonden. Die keuze berust op de aanname dat het eveneens (foutief) opmerken van andere foutsoorten

het opmerken van de juiste foutsoort in geen geval tenietdoet. Tabel 2 geeft een beeld van de testgroepen, rekening houdend met de beschreven voorwaarden:

Tabel 2

Geslaagde foutdetectie (dt-fouten en typfouten)

Conditie	Totaal	Geslaagde foutdetectie			
		Ja		Nee	
	<i>N</i>	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%
Dt-fouten	109	12	11,0%	97	89,0%
Typfouten	105	54	51,4%	51	48,6%
Totaal	214	66	30,8%	148	69,2%

1.3. OV2: HEBBEN TAALFOUTEN EEN NEGATIEVE INVLOED OP DE GELOOFWAARDIGHEID?

Voor de stellingen in verband met het nieuwsbericht, de journalist en het medium werden een reeks factoranalyses met Obliminrotatie uitgevoerd om na te gaan of ze dezelfde component (geloofwaardigheid) maten. Ook werd middels betrouwbaarheidsanalyses (Cronbach's alpha) de betrouwbaarheid van de schalen getoetst. Zoals aangegeven in Deel 2, Paragraaf 4 zijn de stellingen omtrent het nieuwsbericht gebaseerd op de meetinstrumenten van Metzger, Flanagan, Eyal, Lemus en McCann (2003) alsook Gaziano en McGrath (1986), en de stellingen aangaande de bron (de schrijver en het medium) op de psychometrische schaal van Infante (1980). Uit de exploratieve factoranalyses met betrekking tot de vragen rond het nieuwsbericht en het medium kwam telkens één factor naar voren (zie Bijlage C, Tabellen C1 en C2), met een Cronbach's alpha van respectievelijk $\alpha = .77$ en $\alpha = .89$. Aangezien de Cronbach's alpha steeds aanzienlijk hoger lag dan de algemeen geaccepteerde minimumwaarde van $\alpha = .60$ en het weglaten van een of meerdere stellingen geen stijging zou hebben opgeleverd, werden de bestaande schalen geschikt geacht voor verdere analyses en berekeningen. De factoranalyse voor de stellingen over de journalist duidde evenwel op twee afzonderlijke componenten (zie Bijlage C, Tabel C3), maar omdat de eerste factor afgerond 50% van de totale variantie verklaarde en een factoranalyse met een 'fixed number of factors' (zie Bijlage C, Tabel C4) uitwees dat alle items wel degelijk op hetzelfde concept laadden (lading $>.40$), werd uiteindelijk toch gekozen voor

een eenfactoroplossing. Ook overschreed de Cronbach's alpha ($\alpha = .79$) van de schaal opnieuw ruimschoots de minimumwaarde. Op basis van het gemiddelde van alle reeksen items werden drie nieuwe variabelen gecreëerd (geloofwaardigheid boodschap, geloofwaardigheid schrijver en geloofwaardigheid medium) voor de centrale analyses.

In de geloofwaardigheidsanalyses wordt enkel aandacht besteed aan de invloed van de reële aan- en afwezigheid van taalfouten in nieuwsteksten. Personen met een incorrecte foutdetectie blijven bijgevolg buiten beschouwing. De testgroepen werden bepaald aan de hand van de antwoorden op onderstaande vragen:

- (a) Hebt u taalfouten opgemerkt in het nieuwsbericht?
- (b) Welke foutsoort(en) hebt u opgemerkt?

De foutdetectie van de deelnemers in de condities 'Dt-fouten' en 'Typfouten' werd enkel als correct beschouwd indien de respondenten de enige juiste foutcategorie aanduiden bij vraag (b). Respondenten die meerdere foutsoorten dachten te hebben gezien, werden met andere woorden niet in aanmerking genomen. Anders dan bij hypothesen 1-3 (waar het ontbreken van andere fouten de uitkomst niet beïnvloedt) is het namelijk denkbaar dat respondenten die meer dan één foutcategorie hebben opgemerkt, de resultaten vertekenen: zij lieten zich bij het invullen van de Likertschalen immers leiden door de gedachte dat de tekst meerdere foutsoorten bevatte – dit in tegenstelling tot de proefpersonen die de enige juiste foutcategorie aanduiden. Hieruit volgt dat de geloofwaardigheidsbeoordeling mogelijk verschilt tussen beide groepen. Daar komt bij dat het huidige onderzoek zich enkel toespitst op de effecten van dt-fouten en typfouten, wat logischerwijs betekent dat uitspraken omtrent foutief spatiegebruik in samenstellingen achterwege worden gelaten. Tabel 3 geeft per tekstvariant een beeld van het aantal respondenten met een incorrecte dan wel correcte foutdetectie:

Tabel 3*Correcte foutdetectie (alle condities)*

Conditie	Totaal	Correcte foutdetectie			
		Ja		Nee	
	<i>N</i>	<i>N</i>	%	<i>N</i>	%
Dt-fouten	109	12	11,0%	97	89,0%
Typfouten	105	38	36,2%	67	63,8%
Geen fouten	103	89	86,4%	14	13,6%
Totaal	317	139	43,8%	178	56,2%

Opmerking. De testgroepen zijn in het rood gemarkeerd.

Om een antwoord te bieden op hypothese 4 ('Taal fouten hebben een negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap en de bron'), worden de data van de 'Ja'-groepen binnen de gemanipuleerde condities (dt-fouten en typfouten) samengenomen. Hypothese 5 ('Typfouten en dt-fouten hebben een nagenoeg gelijke negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap en de bron') veronderstelt daarentegen afzonderlijke analyses voor beide tekstversies.

2. CENTRALE ANALYSES

2.1. OV1

2.1.1. H1 EN H2: VROUWEN VERSUS MANNEN

Hypothese 1: Vrouwen merken dt-fouten vaker op dan mannen.

Hypothese 2: Vrouwen en mannen merken typfouten op in nagenoeg gelijke mate.

Op basis van de data in Tabel 2 (zie Paragraaf 1.2.) werden twee independent t-tests uitgevoerd. De opmerkingsgraad van respectievelijk dt-fouten en typfouten fungeerde telkens als afhankelijke variabele, het geslacht als onafhankelijke variabele. Aangezien Levene's Test for Equality of Variances tweemaal niet significant was ($p = .65$, $p = .08$), kon worden uitgegaan van gelijke varianties in de populaties. De eerste t-test (dt-fouten) wees uit dat de scores niet significant verschilden ($t(107) = -0.85$, $p = .40$) tussen vrouwen ($M = 0.13$; $SD = 0.34$) en

mannen ($M = 0.08$; $SD = 0.28$). Voor de tekst met typfouten bleek dat wel zo te zijn: de vrouwelijke respondenten ($M = 0.63$; $SD = 0.49$) merkten typfouten significant vaker op ($t(103) = -2.48$, $p = .02$) dan hun mannelijke tegenhangers ($M = 0.39$; $SD = 0.49$). Concreet betekent dit dat zowel hypothese 1 als hypothese 2 kunnen worden verworpen.

2.1.2. H3: TYPFOUTEN VERSUS DT-FOUTEN

Hypothese 3: Typfouten worden vaker opgemerkt dan dt-fouten.

Uit Tabel 2 (zie Paragraaf 1.2.) is gebleken dat 12 van de 109 respondenten die de tekst met dt-fouten kregen, de fouten ook daadwerkelijk hebben opgemerkt. De tabel geeft echter een beduidend hoger cijfer voor de tekst met typfouten: 54 van de 105 respondenten hebben ze correct geïdentificeerd. Aangezien deze frequentietellingen louter indicatief zijn, blijft een statistische analyse noodzakelijk.

Om te achterhalen of de verschillen qua opmerkingsgraad significant zijn, werden twee one-sample t-tests uitgevoerd. Op die manier kon immers rekening worden gehouden met het verschil in omvang tussen de experimentele groepen (dt-fouten: $N = 109$, typfouten: $N = 105$). Voor beide condities werd het gemiddelde van de opmerkingsgraad berekend om de proporties van de testwaarden te bepalen. De resultaten van de t-tests geven aan dat typfouten ($M = 0.51$; $SD = 0.50$) inderdaad significant vaker worden opgemerkt dan dt-fouten ($M = 0.11$; $SD = 0.31$); ($t(104) = 8.25$, $p < .001$), ($t(108) = -13.42$, $p < .001$). Hypothese 3 kan derhalve worden aangenomen.

2.2. OV2

2.2.1. H4: BOODSCHAP EN BRON

Hypothese 4: Taalfouten hebben een negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap en de bron.

Hypothese 4a: Taalfouten hebben een negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap.

Hypothese 4b: Taalfouten hebben een negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de schrijver.

Hypothese 4c: Taalfouten hebben een negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van het medium.

Met de testgroepen bepaald in Paragraaf 1.3. (Tabel 3) werd voor elk van de drie afhankelijke variabelen (geloofwaardigheid boodschap, schrijver en medium) een enkelvoudige lineaire regressieanalyse uitgevoerd. De resultaten van de eerste analyse (boodschap) tonen aan dat het model significant is ($F(1, 137) = 8.85, p = .003$) en 6,1% van de variantie verklaart ($R^2 = .061$). Voorts blijkt ook dat het opmerken van taalfouten een significante negatieve voorspeller is van de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap ($b^* = -0.30, t = -2.98, p = .003$). Voor de gepercipieerde geloofwaardigheid van de schrijver werden echter geen significante resultaten gevonden ten aanzien van het model ($F(1, 137) = 2.98, p = .09$) en de voorspeller ($b^* = -0.16, t = -1.73, p = .09$). Hetzelfde geldt voor het medium ($F(1, 137) = 0.43, p = .51; b^* = 0.08, t = 0.66, p = .51$). Bijgevolg kan enkel hypothese 4a worden aangenomen. Hypothesen 4b en 4c worden verworpen.

2.2.2. H5: TYPFOUTEN VERSUS DT-FOUTEN

Hypothese 5: Typfouten en dt-fouten hebben een nagenoeg gelijke negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap en de bron.

Hypothese 5a: Typfouten en dt-fouten hebben een nagenoeg gelijke negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap.

Hypothese 5b: Typfouten en dt-fouten hebben een nagenoeg gelijke negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van de schrijver.

Hypothese 5c: Typfouten en dt-fouten hebben een nagenoeg gelijke negatieve invloed op de gepercipieerde geloofwaardigheid van het medium.

Voor elke deelhypothese werden twee enkelvoudige lineaire regressieanalyses uitgevoerd. De analyses in verband met de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap wijzen uit dat het eerste model (dt-fouten) significant is ($F(1, 99) = 6.73, p = .01$) en 6,4% van de variantie verklaart ($R^2 = .064$). Dt-fouten opmerken blijkt bovendien een significante negatieve voorspeller te zijn van de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap ($b^* = -0.49, t = -2.60, p = .01$). Het tweede model (typfouten) voldoet eveneens aan het significantieniveau ($F(1, 125) = 4.84, p = .03$) en legt 3,7% van de variantie uit ($R^2 = .037$). Het vaststellen van typfouten vormt, net als het zien van dt-fouten, een significante negatieve voorspeller ($b^* = -0.24, t = -2.20, p = .03$). Wat de gepercipieerde geloofwaardigheid van de schrijver betreft, werd

voor zowel het vinden van dt-fouten ($F(1, 99) = 2.49, p = .12; b^* = -0.27, t = -1.58, p = .12$) als typfouten ($F(1, 125) = 1.54, p = .22; b^* = -0.12, t = -1.24, p = .22$) geen significante invloed vastgesteld. Eenzelfde resultaat werd verkregen voor het medium (dt-fouten: $F(1, 99) = 0.18, p = .68; b^* = 0.09, t = 0.42, p = .68$) (typfouten: $F(1, 125) = 0.32, p = .57; b^* = 0.07, t = 0.57, p = .57$). Aangezien de resultaten in verband met hypothese 5a niet duiden op een gelijke negatieve invloed van beide foutsoorten ($b^* = -0.49$ tegenover $b^* = -0.24$) en er geen significante effecten werden gevonden op de brongeloofwaardigheid (hypothesen 5b en 5c), worden alle drie de hypothesen verworpen.

2.2.3. H4 EN H5: OVERZICHTSTABEL

De onderstaande tabel (Tabel 4) geeft een samenvatting van de resultaten met betrekking tot hypothese 4 (zie Kolom ‘Taal fouten (algemeen)’ en hypothese 5 (zie Kolommen ‘Dt-fouten’ en ‘Typfouten’):

Tabel 4

Overzicht regressieanalyses geloofwaardigheid (coëfficiënten)

AV		OV		
		Taal fouten (algemeen) N = 139	Dt-fouten N = 101	Typfouten N = 127
Geloofwaardigheid boodschap	b^*	-0.30	-0.49	-0.24
	SD	0.10	0.19	0.11
	t	-2.98	-2.60	-2.20
	p	.003	.01	.03
Geloofwaardigheid schrijver	b^*	-0.16	-0.27	-0.12
	SD	0.09	0.17	0.10
	t	-1.73	-1.58	-1.24
	p	.09	.12	.22
Geloofwaardigheid medium	b^*	0.08	0.09	0.07
	SD	0.11	0.21	0.13
	t	0.66	0.42	0.57
	p	.51	.68	.57

DEEL 4: CONCLUSIE EN DISCUSSIE

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag of taalfouten in online nieuwsberichten een negatieve invloed hebben op de gepercipieerde geloofwaardigheid van professionele nieuwsmedia in Vlaanderen. Middels een experiment werden de oordelen omtrent boodschap en bron vergeleken voor deelnemers die een artikel met dt-fouten, typfouten of zonder taalfouten lazen. De populatie bestond uit 18- tot en met 34-jarige hoogopgeleide Vlamingen die beroepsmatig en/of vanuit hun studieachtergrond niet bezig zijn met taal. Om een zinvol beeld te verkrijgen, werd tevens gecontroleerd of de doelgroep de fouten ook effectief opmerkte.

Vooreerst hebben de analyses uitgewezen dat de geslachtsgerelateerde verwachtingen inzake het detecteren van taalfouten onvervuld blijven. Zo merken vrouwen typfouten meer dan de helft vaker op dan mannen, terwijl dt-fouten door beide groepen in gelijke mate worden ontdekt. Deze laatste bevinding is in tegenspraak met heel wat voorgaand onderzoek, waaruit naar voren kwam dat vrouwen taalvaardiger zijn (Corten et al., 2012; Van Lokeren, 2011) en zich gevoeliger tonen voor minder geijkte taalvormen (Tagliamonte, 2011). Een verklaring voor het gevonden resultaat zou kunnen zijn dat de algehele opmerkingsgraad van dt-fouten bijzonder laag ligt (slechts 12 van de 109 respondenten merkten ze op – dit tegenover 54 op 105 respondenten voor de tekst met typfouten), wat het verkrijgen van statistisch significante verschillen bemoeilijkt. Daar staat tegenover dat een hogere opmerkingsgraad niet noodzakelijk resulteert in een verschil tussen mannen en vrouwen. Het feit dat er wel een geslachtsverschil optreedt voor het, zoals verwacht, significant hogere aantal personen dat typfouten wist op te sporen, duidt daarnaast op een mogelijke inmenging van interfererende variabelen. Vervolgonderzoek zou dit verder kunnen uitklaren.

In tegenstelling tot wat Corten et al. (2012) concludeerden, blijken personen zonder hogere taalopleiding de geloofwaardigheid van een nieuwsbericht wel degelijk negatiever te beoordelen (-0.30 op een schaal van 1 tot 5) als ze taalfouten vinden. Tegen de verwachtingen in verspreidt dat effect zich echter niet naar het oordeel over de journalist en het nieuwsmedium. Hetzelfde geldt wanneer de resultaten met betrekking tot dt-fouten en typfouten afzonderlijk worden beschouwd: beide foutcategorieën tasten uitsluitend de gepercipieerde geloofwaardigheid van de boodschap aan (dt-fouten: -0.49; typfouten: -0.24). Een plausibele

uitleg voor het uitblijven van een nadelig effect op de bron schuilt mogelijk in de keuze voor een artikel uit een kwaliteitsmedium; dit soort media bezitten immers van zichzelf al een vrij solide reputatie, waardoor lezers wellicht minder geneigd zijn om ze negatief te beoordelen. Toekomstig onderzoek zou daarom kunnen nagaan of de gevonden resultaten vergelijkbaar zijn voor populaire kranten.

Opvallend is dat dt-fouten bijna dubbel zo zwaar worden bestraft als typfouten, wat kan betekenen dat lezers zich milder opstellen tegenover fouten in journalistiek taalgebruik wanneer er geen verwarring kan bestaan omtrent een goede dan wel gebrekkige beheersing van de spellingregels. Vanwege de geringe hoeveelheid respondenten die de dt-fouten vonden (en dus deel uitmaakten van de analyse), moet deze these echter met het nodige voorbehoud worden benaderd.

De hogere doch nog steeds relatief bescheiden mate waarin typfouten werden opgemerkt, bewijst dat de lage algemene opmerkingsgraad in dit onderzoek minstens gedeeltelijk is te wijten aan een verminderde aandacht tijdens het leesproces. Hoewel dit onmiskenbaar de omvang van de testgroepen heeft beïnvloed, vormt het – paradoxaal genoeg – eveneens een belangrijke troef van dit onderzoek. Leven in een digitaal tijdperk impliceert immers dat een vluchtige leesmethode eerder regel dan uitzondering wordt, waardoor met name webteksten veeleer worden geskimd dan woord per woord geanalyseerd. Dat taalfouten slechts in beperkte mate opvallen, is in dit opzicht al een waardevolle conclusie op zich.

REFERENTIELIJST

Appelman, A., & Schmierbach, M. (2018). Make No Mistake? Exploring Cognitive and Perceptual Effects of Grammatical Errors in News Articles. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 95(4), pp. 930-947. DOI: 10.1177/1077699017736040

Asbreuk, H., de Moor, A., & van der Meer, E. (2017). *Basisboek journalistiek schrijven* (3de editie). Groningen: Noordhoff.

Belsack, E. (2008). *Het taalbeleid in de Nederlandse media: Analyse van het huidige taalbeleid van de grootste Nederlandse kranten en een vergelijking met de Belgische dagbladen*. (Masterthesis, Vrije Universiteit Brussel, België). Geraadpleegd op <https://www.scripriebank.be/sites/default/files/9cb9a161b0a1cc4b79f5a05d7d7a982d.doc>

Bennis, H., Cornips, L., & van Oostendorp, M. (2004). *Verandering en verloedering: Normen en waarden in het Nederlands*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Boland, J. E., & Queen, R. (2016). If You're House Is Still Available, Send Me an Email: Personality Influences Reactions to Written Errors in Email Messages. *PloS One*, 11(3). DOI: 10.1371/journal.pone.0149885

Bouman, J. (2006). *Hoe schrijf je dat?: Schrijftips en taalregels*. Zaltbommel: Uitgeverij Thema.

Brown, H. D. (2000). *Principles of Language Learning and Teaching* (5de editie). Geraadpleegd op http://www.academia.edu/download/57641290/Brown__2000_-_Principles_of_language_learning_and_teaching.pdf

Buijs, K. (2011). *Journalistieke kwaliteit in het crossmediale tijdperk*. Den Haag: Boom Lemma.

Burgoon, M., & Miller, G. R. (1985). An Expectancy Interpretation of Language and Persuasion. In H. Giles, & R.N. St. Clair (Reds.), *Recent Advances in Language, Communication and Social Psychology* (pp. 199-229). Londen: Lawrence Erlbaum Associates.

- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge: The MIT Press.
- Corder, S. P. (1967). The Significance of Learner's Errors. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 5(4), pp. 161-170.
- Corten, M., De Cock, R., De Wachter, L., & Smets, K. (2012). Wie 'maaldt' erom? Het effect van taalfouten op de geloofwaardigheid van geschreven nieuws in een quasi-experimenteel design. *Etmaal van de communicatiewetenschap*, Leuven, 9-10 februari 2012.
- Damerau, F. J. (1964). A technique for computer detection and correction of spelling errors. *Communications of the ACM*, 7(3), pp. 171-176. DOI: 10.1145/363958.363994
- De Bie, D., & Magnée, M. (2004). *Teksten die spreken!: Schrijfhulp voor docenten*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- De Bruijne, E. (2018). *Welke kant moet onze taal op? Een onderzoek naar de stuurbaarheid van taalverandering* (Masterthesis, Universiteit Utrecht, Nederland). Geraadpleegd op <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/364386>
- De Standaard. (2020, 2 juni). *Reuzenpanda Tian Bao verlaat na kerstvakantie ons land*. Geraadpleegd op https://www.standaard.be/cnt/dmf20200602_04978794
- Debrabandere, P. (2018). *Nederlands, helder en correct: Praktische richtlijnen voor spreken en schrijven*. Leuven: Acco.
- Deuze, M., & Dimoudi, C. (2002). Online journalists in the Netherlands: Towards a profile of a new profession. *Journalism*, 3(1), pp. 85-100. DOI: 10.1177/146488490200300103
- E-ANS. (1997). *Dan, als (ongelijkheid)*. Geraadpleegd op <http://ans.ruhosting.nl/e-ans/10/03/14/05/body.html>
- Flanagin, A. J., & Metzger, M. J. (2000). Perceptions of Internet Information Credibility. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 77(3), pp. 515-540. DOI: 10.1177/107769900007700304

Fonteyne, G. (2018). *Galicismen in Vlaamse en Nederlandse dagbladen: Een vergelijking tussen twee kwaliteitskranten en twee populaire kranten in jaargang 2016* (Masterthesis, Universiteit Gent, België). Geraadpleegd op https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/478/846/RUG01-002478846_2018_0001_AC.pdf

Fromm, M., Hall, H. L., & Manfull, A. (2015). *Student Journalism & Media Literacy*. New York: The Rosen Publishing Group, Inc..

Gass, S. M., & Selinker, L. (2008). *Second Language Acquisition: An Introductory Course* (3de editie). New York: Routledge.

Gaziano, C., & McGrath, K. (1986). Measuring the Concept of Credibility. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 63(3), pp. 451-462. DOI: 10.1177/107769908606300301

Gunther, A. C. (1992). Biased Press or Biased Public? Attitudes Toward Media Coverage of Social Groups. *Public Opinion Quarterly*, 56(2), pp. 147-167. DOI: 10.1086/269308

Gustafson, K. L., & Smith, J. B. (1994). *Research for School Library Media Specialists*. Norwood: Ablex Publishing Corporation.

Harm, Y. (2008). *Het effect van taalfouten op tekstwaardering: Een experimenteel onderzoek naar de invloed van regelkennis en het vinden van taalfouten en het effect daarvan op de geloofwaardigheid van de tekst, de schrijver en aangehaalde bronnen*. (Masterthesis, Universiteit Utrecht, Nederland). Geraadpleegd op <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/29875>

Heinonen, A. (1999). *Journalism in the Age of the Net: Changing Society, Changing Profession*. (Doctoraatsthesis, University of Tampere, Finland). Geraadpleegd op <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/67684/951-44-5349-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hendrickx, R. (z.d.). *Correct Nederlands en woordenboeken*. Geraadpleegd op <https://vrttaal.net/taaladvies-spelling/correct-nederlands-en-woordenboeken>

Hendrickx, R. (1998, 17 juli). *Taalcharter 1998*. Geraadpleegd op <https://taal.vrt.be/taalcharter>

Infante, D. (1980). The construct validity of semantic differential scales for the measurement of source credibility. *Communication Quarterly*, 28(2), pp. 19-26. DOI: 10.1080/01463378009369363

James, C. (1998). *Errors in Language Learning and Use: Exploring error analysis*. Londen: Pearson Education Limited.

Jansen, F., & Janssen, D. M. L. (2016). Fatale spelfouten? Een experimenteel onderzoek naar de manier waarop spelfouten in sollicitatie- en sponsorbrieven de besluitvorming beïnvloeden. *Tijdschrift Voor Taalbeheersing*, 38(1), pp. 81-106. DOI: 10.5117/TVT2016.1.JANS

Kalogeropoulos, A., & Fletcher, R. (2019). What do People Think About the News Media? In N. Newman, R. Fletcher, A. Kalogeropoulos, & R. K. Nielsen (Reds.), *Reuters Institute Digital News Report 2019* (pp. 49-54). Geraadpleegd op https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2019-12/DNR_2019_FINAL.pdf

Karlsson, M. (2011). The immediacy of online news, the visibility of journalistic processes and a restructuring of journalistic authority. *Journalism*, 12(3), pp. 279-295. DOI: 10.1177/1464884910388223

Kiousis, S. (2001). Public Trust or Mistrust? Perceptions of Media Credibility in the Information Age. *Mass Communication & Society*, 4(4), pp. 381-403. DOI: 10.1207/S15327825MCS0404_4

Kollberg, P. (1998). *S-notation – a computer based method for studying and representing text composition*. (Masterthesis, KTH Royal Institute of Technology, Zweden).

Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2001). *The Elements of Journalism: What Newspeople Should Know and the Public Should Expect*. New York: Three Rivers Press.

Kreiner, D. S., Schnakenberg, S. D., Green, A. G., Costello, M. J., & Mcclin, A. F. (2002). Effects of Spelling Errors on the Perception of Writers. *The Journal of General Psychology*, 129(1), pp. 5-17. DOI: 10.1080/00221300209602029

Lefever, S., Dal, M., & Matthíasdóttir, Á. (2007). Online data collection in academic research: advantages and limitations. *British Journal of Educational Technology*, 38(4), pp. 574-582. DOI: 10.1111/j.1467-8535.2006.00638.x

Leufkens, S. (2016). *Taal*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Lowrey, W., & Anderson, W. (2005). The Journalist Behind the Curtain: Participatory Functions on the Internet and their Impact on Perceptions of the Work of Journalism. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10(3). DOI: 10.1111/j.1083-6101.2005.tb00261.x

Lyons, J. (1981). *Language and Linguistics: An introduction*. Cambridge: Cambridge University press.

McNair, B. (2013). Trust, truth and objectivity: Sustaining quality journalism in the era of the content-generating user. In C. Peters, & M. Broersma (Eds.), *Rethinking journalism: Trust and participation in a transformed news landscape* (pp. 87-100). Abingdon: Routledge.

Metzger, M. J., Flanagin, A. J., Eyal, K., Lemus, D. R., & McCann, R. M. (2003). Credibility for the 21st Century: Integrating Perspectives on Source, Message, and Media Credibility in the Contemporary Media Environment. *Annals of the International Communication Association*, 27(1), pp. 293-335. DOI: 10.1080/23808985.2003.11679029

Neckebroeck, C., Vanderstraeten, I., & Verhaeghe, M. (2016). *Onderzoeksvaardigheden: Voor onderwijs, zorg en welzijn*. Antwerpen: De Boeck.

Nederlandse Taalunie. (2012). *Taalpeil 2012 – Taal en media*. Geraadpleegd op http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/Taalpeil_2012_Taal_en_Media_rapportage_0.pdf

Nederlandse Taalunie. (2016). *Technische Handleiding: Regels voor de officiële spelling van het Nederlands*. Geraadpleegd op <http://taalunieversum.org/sites/tuv/files/downloads/Technische%20Handleiding%202016.pdf>

Neijt, A. (z.d.). *Is spelling taal? Over de meerlagigheid van het taalsysteem*. Geraadpleegd op <http://www.taalcanon.nl/vragen/is-spelling-taal/>

Neijt, A. (2009). Spelling als handelswaar. *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 125(2), pp. 182-188.

Newhagen, J., & Nass, C. (1989). Differential criteria for evaluating credibility of newspapers and TV news. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 66(2), pp. 277-284. DOI: 10.1177/107769908906600202

Ooms, M., & van Keymeulen, J. (2005). *Taal in stad en land: Vlaams-Brabants en Antwerps*. Tielt: Lannoo.

Opgenhaffen, M., Corten, M., & D'Haenens, L. (2011). *Nieuwsvaardig: Een crossmediale competentiematrix voor journalisten*. Leuven: LannooCampus.

Pak, D. (2007). *Vlekkeloos Nederlands: Spelling en stijl compleet*. Den Haag: Uitgeverij Pak.

Pauwels, T. (2019, 23 januari). *Te veel taalfouten opgemerkt*. Geraadpleegd op <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/01/22/te-veel-foutjes-opgemerkt/>

Pelgrims, P. (2005). *Journalistieke radio- en tv-teksten schrijven*. Tielt: Lannoo.

Picone, I., & Vandenplas, R. (2019). *FACTS & FIGURES: Wie raadpleegt online nieuws in Vlaanderen en... wie betaalt ervoor?* Geraadpleegd op https://cultuurenmedia.be/images/Publicaties_2019/Facts_Figures_Vertrouweninnieuws.pdf

Renkema, J. (2005). *Schrijfwijzer Compact*. Den Haag: Sdu Uitgevers.

Richards, J. C. (1985). Error Analysis, Interlanguage and Second Language Acquisition: A Review. In J.C. Richards (Red.), *The Context of Language Teaching* (pp. 62-81). Cambridge: Cambridge University Press.

Richards, J. C., & Schmidt, R. (2010). *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics* (4de editie). Harlow: Pearson Education Limited.

Rosen, J. (2008, 14 juli). *A Most Useful Definition of Citizen Journalism*. Geraadpleegd op http://archive.pressthink.org/2008/07/14/a_most_useful_d.html

Schweiger, W. (2000). Media Credibility – Experience or Image?: A Survey on the Credibility of the World Wide Web in Germany in Comparison to Other Media. *European Journal of Communication*, 15(1), pp. 37-59. DOI: 10.1177/0267323100015001002

Silverman, C. (2009). *Regret the Error: How Media Mistakes Pollute the Press and Imperil Free Speech*. New York: Sterling Publishing Company, Inc..

Singer, J. B. (1997). Still Guarding the Gate?: The Newspaper Journalist's Role in an On-line World. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 3(1), pp. 72-89. DOI: 10.1177/135485659700300106

Singer, J. B. (2014). User-generated Visibility: Secondary gatekeeping in a shared media space. *New Media & Society*, 16(1), pp. 55-73. DOI: 10.1177/1461444813477833

Singer, J. B., Domingo, D., Heinonen, A., Hermida, A., Paulussen, S., Quandt, T., . . . Vujnovic, M. (2011). *Participatory Journalism: Guarding Open Gates at Online Newspapers*. Chichester: Wiley-Blackwell.

Spence, E. H., & Quinn, A. (2008). Information Ethics as a Guide for New Media. *Journal of Mass Media Ethics*, 23(4), pp. 264–279. DOI: 10.1080/08900520802490889

Stevenson, M., Schoonen, R., & de Glopper, K. (2006). Revising in two languages: A multi-dimensional comparison of online writing revisions in L1 and FL. *Journal of Second Language Writing*, 15(3), pp. 201-233. DOI: 10.1016/j.jslw.2006.06.002

Taaladvies. (2015). *Standaardtaal en geografische variatie*. Geraadpleegd op https://taaladvies.net/taal/advies/verantwoording/Standaardtaal_en_geografische_variatie_2018-12.pdf

Taaltelefoon. (z.d.). *Leidraad spelling (Woordenlijst Nederlandse Taal, Groene Boekje)*. Geraadpleegd op <https://www.taaltelefoon.be/leidraad-spelling-woordenlijst-nederlandse-taal-groene-boekje>

Tagliamonte, S. A. (2011). *Variationist Sociolinguistics: Change, Observation, Interpretation*. Chichester: Wiley-Blackwell.

Touchie, H. Y. (1986). Second language learning errors: Their types, causes, and treatment. *JALT journal*, 8(1), pp. 75-80.

Van Berkel, B., & De Smedt, K. (1988). Triphone Analysis: A Combined Method For The Correction Of Orthographical And Typographical Errors. *Second Conference on Applied Natural Language Processing*, pp. 77-83.

Van de Velde, F., & Zenner, E. (2010). Pimp my Lexis: het nut van corpusonderzoek in normatief taaladvies. In E. Hendrickx, K. Hendrickx, W. Martin, H. Smessaert, W. Van Belle, & J. van der Horst (Reds.), *Liever meer of juist minder? Over normen en variatie in taal* (pp. 51-68). Gent: Academia Press.

Van den Boom, S. (2006). *Relatiemedia: Praktijkboek voor doelgroepgericht communiceren*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.

Van Leuven, S., Raeymaeckers, K., Libert, M., Le Cam, F., Stroobant, J., Malcorps, S., . . . Vanhaelewyn, B. (2019). *Het profiel van de Belgische journalist in 2018*. Gent: Academia Press.

Van Lokeren, K. (2011). *Attitudes van studenten ten opzichte van taalfouten in geschreven nieuwsmedia*. (Masterthesis, Katholieke Universiteit Leuven, België). Geraadpleegd op http://depot.lias.be.kuleuven.ezproxy.kuleuven.be/delivery/DeliveryManagerServlet?dps_pid=IE756853

Van Selm, M., & Jankowski, N. W. (2006). Conducting Online Surveys. *Quality & Quantity*, (40)3, pp. 435-456. DOI: 10.1007/s11135-005-8081-8

Vandendriessche, K., & De Marez, L. (2019). *Imec.digimeter 2019: Digitale mediatrends in Vlaanderen*. Geraadpleegd op <https://mediawijs.be/sites/default/files/wysiwyg/users/imec-digimeter-rapport-2020.pdf>

Verhaert, N., & Sandra, D. (2016). Homofondominantie veroorzaakt dt-fouten tijdens het spellen en maakt er ons blind voor tijdens het lezen. *Levende Talen Tijdschrift*, 17(4), pp. 37-46.

Vlaamse overheid. (2019, 26 februari). *SCV-survey: Mediagebruik*. Geraadpleegd op <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/mediagebruik>

Wathen, N. C., & Burkell, J. (2002). Believe It or Not: Factors Influencing Credibility on the Web. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 53(2), pp. 134-144. DOI: 10.1002/asi.10016

Witschge, T., & Nygren, G. (2009). Journalistic Work: A Profession Under Pressure? *Journal of Media Business Studies*, 6(1), pp. 37-59. DOI: 10.1080/16522354.2009.11073478

BIJLAGEN

BIJLAGE A: VRAGENLIJST INCLUSIEF STIMULUSMATERIAAL

Start van blok: Inleiding

Beste respondent,

Hartelijk dank voor uw deelname aan deze enquête. In wat volgt wordt u verzocht **een nieuwsbericht te lezen** dat verscheen op de website van het **Vlaamse medium 'De Standaard'**. Aansluitend zal worden gepeild naar uw mening omtrent het artikel.

De enquête neemt ongeveer 5 minuten van uw tijd in beslag. Uw deelname is volledig anoniem en uw antwoorden worden vertrouwelijk behandeld.

Vriendelijke groeten,

Jari Putteman

Einde blok: Inleiding

Start van blok: Sociaal-demografische gegevens

Wat is uw geslacht?

- Man
 - Vrouw
 - Anders
-

Wat is uw leeftijd?

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

Wat is uw hoogst verwachte/genoten opleiding? (Indien u student bent, kiest u het diploma waarvoor u momenteel studeert)

- Professionele bachelor (hogeschool)
 - Academische bachelor (universiteit)
 - Master (universiteit)
 - Doctoraat (universiteit)
-

Welke opleiding(en) volgt u/hebt u gevolgd? (Graag voluit schrijven)

Einde blok: Sociaal-demografische gegevens

Start van blok: Experimentele groep 1 (spellingfouten) + foutdetectie 1

Reuzenpanda Tian Bao verlaat na kerstvakantie ons land ²⁶

Tian Bao, de eerste reuzenpanda die in Pairi Daiza geboren is, vertrekt na de kerstvakantie naar China. Dat laat dierenpark Pairi Daiza weten.

Tian Bao werd op 2 juni 2016 geboren in Pairi Daiza en vierde dinsdag zijn vierde verjaardag. Hij is het jong van Hao Hao en Xing Hui, die in 2014 in ons land aankwamen en voor vijftien jaar door China aan België zijn uitgeleend.

In de samenwerkingsovereenkomst tussen China en ons land was afgesproken dat Tian Bao op vierjarige leeftijd naar China zou gaan. Bedoeling is dat hij meewerkt aan een conservatieprogramma, **verklaard** Pairi Daiza-woordvoerder Mathieu Goedefroy. ‘Naar alle waarschijnlijkheid nemen we dus na de kerstvakantie afscheid van hem.’

‘Tian Bao is een supersterke en een supergezonde panda. China krijgt er dus een panda in topvorm bij’, aldus Goedefroy. China beslist wat er met hem gebeurt. Ofwel zal hij worden gebruikt in een voortplantingsprogramma, ofwel **word** hij uitgezet in het wild. Goedefroy benadrukt dat de re-introductie in de natuur meestal succesvol is. In de voorbije jaren steeg het aantal wilde panda’s van 1.200 naar 1.800.

‘We gaan Tian Bao missen, maar met de geboorte van de tweeling Bao Di en Bao Mei in augustus vorig jaar is zijn opvolging dubbel verzekerd’, besluit Goedefroy.

De panda’s leverden Pairi Daiza al heel wat belangstelling en bezoekers op.

Pagina-einde

Is u iets opgevallen aan dit artikel? (Indien niet van toepassing, schrijf '/')

²⁶ De manipulaties zijn in het rood gemarkeerd.

Einde blok: Experimentele groep 1 (spellingfouten) + foutdetectie 1

Start van blok: Experimentele groep 2 (typfouten) + foutdetectie 1

Reuzenpanda Tian Bao verlaat na kerstvakantie ons land ²⁷

Tian Bao, de eerste reuzenpanda die in Pairi Daiza geboren is, vertrekt na de kerstvakantie naar China. Dat laat dierenpark Pairi Daiza weten.

Tian Bao werd op 2 juni 2016 geboren in Pairi Daiza en vierde dinsdag zijn vierde verjaardag. Hij is het jong van Hao Hao en Xing Hui, die in 2014 in ons land aankwamen en voor vijftien jaar door China aan België zijn uitgeleend.

In de samenwerkingsovereenkomst tussen China en ons land was afgesproken dat Tian Bao op vierjarige leeftijd naar China zou gaan. Bedoeling is dat hij meewerkt aan een conservatieprogramma, **verklart** Pairi Daiza-woordvoerder Mathieu Goedefroy. ‘Naar alle waarschijnlijkheid nemen we dus na de kerstvakantie afscheid van hem.’

‘Tian Bao is een supersterke en een supergezonde panda. China krijgt er dus een panda in topvorm bij’, aldus Goedefroy. China beslist wat er met hem gebeurt. Ofwel zal hij worden gebruikt in een voortplantingsprogramma, ofwel **wodt** hij uitgezet in het wild. Goedefroy benadrukt dat de re-introductie in de natuur meestal succesvol is. In de voorbije jaren steeg het aantal wilde panda’s van 1.200 naar 1.800.

‘We gaan Tian Bao missen, maar met de geboorte van de tweeling Bao Di en Bao Mei in augustus vorig jaar is zijn opvolging dubbel verzekerd’, besluit Goedefroy.

De panda’s leverden Pairi Daiza al heel wat belangstelling en bezoekers op.

²⁷ De manipulaties zijn in het rood gemarkeerd.

Is u iets opgevallen aan dit artikel? (Indien niet van toepassing, schrijf '/')

Einde blok: Start van blok: Experimentele groep 2 (typfouten) + foutdetectie 1

Start van blok: Controlegroep + foutdetectie 1

Reuzenpanda Tian Bao verlaat na kerstvakantie ons land

Tian Bao, de eerste reuzenpanda die in Pairi Daiza geboren is, vertrekt na de kerstvakantie naar China. Dat laat dierenpark Pairi Daiza weten.

Tian Bao werd op 2 juni 2016 geboren in Pairi Daiza en vierde dinsdag zijn vierde verjaardag. Hij is het jong van Hao Hao en Xing Hui, die in 2014 in ons land aankwamen en voor vijftien jaar door China aan België zijn uitgeleend.

In de samenwerkingsovereenkomst tussen China en ons land was afgesproken dat Tian Bao op vierjarige leeftijd naar China zou gaan. Bedoeling is dat hij meewerkt aan een conservatieprogramma, verklaart Pairi Daiza-woordvoerder Mathieu Goedefroy. 'Naar alle waarschijnlijkheid nemen we dus na de kerstvakantie afscheid van hem.'

'Tian Bao is een supersterke en een supergezonde panda. China krijgt er dus een panda in topvorm bij', aldus Goedefroy. China beslist wat er met hem gebeurt. Ofwel zal hij worden gebruikt in een voortplantingsprogramma, ofwel wordt hij uitgezet in het wild. Goedefroy benadrukt dat de re-introductie in de natuur meestal succesvol is. In de voorbije jaren steeg het

aantal wilde panda's van 1.200 naar 1.800.

‘We gaan Tian Bao missen, maar met de geboorte van de tweeling Bao Di en Bao Mei in augustus vorig jaar is zijn opvolging dubbel verzekerd’, besluit Goedefroy.

De panda's leverden Pairi Daiza al heel wat belangstelling en bezoekers op.

Pagina-einde _____

Is u iets opgevallen aan dit artikel? (Indien niet van toepassing, schrijf '')

Einde blok: Start van blok: Controlegroep + foutdetectie 1

Start van blok: Geloofwaardigheid

In welke mate gaat u akkoord met de onderstaande stellingen over het nieuwsbericht?

	helemaal oneens	oneens	geen mening	eens	helemaal eens
Het nieuwsbericht is interessant	☐	☐	☐	☐	☐
Het nieuwsbericht is duidelijk	☐	☐	☐	☐	☐
Het nieuwsbericht is aannemelijk	☐	☐	☐	☐	☐
Het nieuwsbericht vertelt het hele verhaal	☐	☐	☐	☐	☐
Het nieuwsbericht is kwalitatief	☐	☐	☐	☐	☐
Het nieuwsbericht is nauwkeurig nagekeken	☐	☐	☐	☐	☐
Het nieuwsbericht is goed geschreven	☐	☐	☐	☐	☐

Pagina-einde

In welke mate gaat u akkoord met de onderstaande stellingen over de schrijver van het nieuwsbericht?

	helemaal oneens	oneens	geen mening	eens	helemaal eens
De journalist is eerlijk	☐	☐	☐	☐	☐
De journalist is betrouwbaar	☐	☐	☐	☐	☐
De journalist is oprecht	☐	☐	☐	☐	☐
De journalist is bekwaam	☐	☐	☐	☐	☐
De journalist is geïnformeerd	☐	☐	☐	☐	☐
De journalist is gekwalificeerd	☐	☐	☐	☐	☐

Pagina-einde

In welke mate gaat u akkoord met de onderstaande stellingen over het medium waarin het nieuwsbericht verscheen?

	helemaal oneens	oneens	geen mening	eens	helemaal eens
Het medium is eerlijk	☐	☐	☐	☐	☐
Het medium is betrouwbaar	☐	☐	☐	☐	☐
Het medium is oprecht	☐	☐	☐	☐	☐
Het medium is bekwaam	☐	☐	☐	☐	☐
Het medium is geïnformeerd	☐	☐	☐	☐	☐
Het medium is gekwalficeerd	☐	☐	☐	☐	☐

Einde blok: Geloofwaardigheid

Start van blok: Foutdetectie 2

Hebt u taalfouten opgemerkt in het nieuwsbericht? (Het is best mogelijk dat u een volledig foutloos nieuwsbericht kreeg aangeboden – antwoord dus naar waarheid)

- Ja
- Nee
-

Deze vraag weergeven:

If Hebt u taalfouten opgemerkt in het nieuwsbericht? (Het is best mogelijk dat u een volledig foutloos artikel kreeg aangeboden – antwoord dus naar waarheid) = Ja

Welke foutsoort(en) hebt u opgemerkt?

- Typfouten (bv. letter vergeten, letters omwisselen...)
- Foutief spatiegebruik in samenstellingen (bv. operatie kamer)
- Dt-fouten (foutief gebruik van -t, -d of -dt aan het eind van een werkwoord)

Einde blok: Foutdetectie 2

Start van blok: Persoonsgebonden variabelen

Is uw moedertaal Nederlands?

- Ja
 - Nee
-

Bent u dyslectisch?

- Ja
 - Nee
-

Hoe vaak raadpleegt u online nieuwsartikels van Vlaamse media? (Bijvoorbeeld via hun apps, websites, pagina's op sociale media...)

- (Bijna) nooit
- Maandelijks
- Wekelijks
- (Bijna) dagelijks

Einde blok: Persoonsgebonden variabelen

Start van blok: Vragen en opmerkingen

Indien u nog vragen of opmerkingen hebt, kan u ze hier formuleren. (Indien niet van toepassing, schrijf '/')

Einde blok: Vragen en opmerkingen

BIJLAGE B: VRAGEN EN OPMERKINGEN PER CONDITIE

1 = conditie dt-fouten

2 = conditie typfouten

3 = foutloze conditie

1	Ik ben ervan uitgegaan dat het medium een betrouwbare nieuwssite is zoals vrt.nu. Er stond nergens geschreven uit welk medium het artikel kwam.
2	Ik heb het artikel vrij snel gelezen.
3	Ik denk dat veel mensen al over taalfouten lezen. Dit komt door de invloed van sociale media. Je screent eerder een tekst dan deze woord voor woord te lezen.
1	Bij het lezen van het nieuwsbericht was ik niet op de hoogte dat ik op fouten moest letten, waardoor ik dit niet heb gedaan.
1	Artikel niet grondig gelezen
3	Ik ben zelf slecht in spelling. Daarom valt het me misschien niet op. Heb bepaalde stukken van het artikel wel een paar keer moeten herlezen, maar niet op gelet waarom.
3	Heb het artikel snel gelezen op inhoud, niet echt om te beoordelen omdat ik geen artikel over panda's had verwacht. Persoonlijk vind ik dat media maar 1 kant van het verhaal laten zien. Hier spreken ze over integrering of een voortplanting in China. Oke. Maar hoe depressief de ouders van de panda gaan worden of hij zijn ouders ga missen wordt niet gemeld terwijl depressie bij dieren ook gebeurt. Het blijft heel vaag op de oppervlakte. Geeft feiten weer zonder concreet te weten wat er ga gebeuren (enige wat we weten is dat de panda weg gaat, misschien. Dit is niet eens 100% zeker)
3	Ik had geen taalfouten gezien maar per ongeluk wel gezegd dat ik er had gezien
3	De vraag meteen na het artikel "heeft u iets opgemerkt aan dit artikel?" heeft ongetwijfeld mijn antwoorden op de schaal rangen beïnvloedt...
2	Veel succes!
2	Ik bekijk dagelijks artikels maar wanneer ze online zijn en bv van HLN neem ik ze niet aan voor waarheid
2	Helaas maak ik zelf vaak taalfouten meestal door snelheid en ik voor mijn werk meer Engels gebruik dan de Nederlandse taal
1	Simpel taalgebruik en zinsbouw in artikel
1	taalfouten let ik niet op, als de tekst maar duidelijk is

1	toegegeven: heel snel horizontaal gelezen.
2	Om eerlijk te zijn, kan ik uit een artikel niet opmaken of een journalist 'eerlijk', 'oprecht' of 'gekwalificeerd' is.
3	Ik twijfel nu al de hele tijd of er hoofdletters ontbraken in het artikel :D

BIJLAGE C: FACTORANALYSES GELOOFWAARDIGHEID

Tabel C1

Factoranalyse stellingen geloofwaardigheid boodschap

	Component
Stelling	1
Het nieuwsbericht is interessant	.52
Het nieuwsbericht is duidelijk	.69
Het nieuwsbericht is aannemelijk	.54
Het nieuwsbericht vertelt het hele verhaal	.56
Het nieuwsbericht is kwalitatief	.78
Het nieuwsbericht is nauwkeurig nagekeken	.69
Het nieuwsbericht is goed geschreven	.75

Tabel C2

Factoranalyse stellingen geloofwaardigheid medium

	Component
Stelling	1
Het medium is eerlijk	.80
Het medium is betrouwbaar	.85
Het medium is oprecht	.81
Het medium is bekwaam	.82
Het medium is geïnformeerd	.78
Het medium is gekwalificeerd	.78

Tabel C3*Factoranalyse stellingen geloofwaardigheid schrijver*

Stelling	Component	
	1	2
De journalist is eerlijk	.86	
De journalist is betrouwbaar	.67	
De journalist is oprecht	.90	
De journalist is bekwaam		.89
De journalist is geïnformeerd		.45
De journalist is gekwalificeerd		.88

Tabel C4*Factoranalyse stellingen geloofwaardigheid schrijver met fixed number of factors*

Stelling	Component
	1
De journalist is eerlijk	.73
De journalist is betrouwbaar	.81
De journalist is oprecht	.69
De journalist is bekwaam	.63
De journalist is geïnformeerd	.64
De journalist is gekwalificeerd	.71

BIJLAGE D: ANTWOORDEN EERSTE FOUTDETECTIE PER CONDITIE

1 = conditie dt-fouten

2 = conditie typfouten

3 = foutloze conditie

1	Dat Chinezen gulzig zijn over panda's
2	Een schrijffout, namelijk het woord "verklart"
2	een typfout? (wodt)
3	Veel cijfers
2	Wodt in plaats van wordt.voor het overige niet
2	Schrijffouten
3	Schrijffouten
1	Veel getallen
1	Dt-fouten
2	Schrijffouten Geen professioneel taalgebruik
1	Met snel doorlezen al 2 dt-fouten opgemerkt. Herhaling van woorden: eerste zin 'vierde... zijn vierde verjaardag'
2	Schrijffouten
2	Geen correcte indeling artikel + grammaticale fouten. Lijkt niet op een zakelijk artikel uit kwaliteitskrant.
2	Enkele typos, inhoud kan naar mijn mening beter. Goed dat er wat info gegeven is over waarom de panda terug gaat, maar ik denk door de opbouw en de rest van de inhoud dat dit geen artikel is dat echt bij me zou blijven hangen. Het is eigenlijk een positieve gebeurtenis maar zo leest het niet.
1	Spellingfouten zoals -dt fouten
2	Er stonden een aantal schijffouten in. Zo werden er een aantal letters weggelaten.
3	Veel cijfermateriaal. Gebruik van superlatieven.
2	Schrijffouten zoals "wodt" i.p.v. wordt en "verklart" i.p.v. verklaard.
3	Artikel leest niet vlot.
1	Spellingsfouten

2	Er waren een aantal spellingsfouten aanwezig in het artikel zoals 'verklart' of 'wodt'. Dat waren de twee opvallendste.
2	Een schrijffout
2	Schrijffouten / langdradig
1	Moeilijke namen en veel cijferwoorden
2	Wordt staat verkeerd geschreven
1	Een dt-fout 'word hij'
3	Sommige cijfers werden voluit geschreven en andere niet
2	Een schrijffout
3	Geen bronvermelding
3	Ik zal heel eerlijk zijn: ik heb het niet zo grondig gelezen. Mijn excuses.
2	schrijffout
2	Spellingsfout
2	Schrijffouten
1	Op begin 15 jaar en dan maar 4 jaar
2	Veel herhalingen
2	1Spellingsfouten (zoals dt) 2Vreemde dubbelzinnige zinnen, waardoor soms moeilijk te begrijpen. Herlezen om boodschap te begrijpen is nodig. 4Verschillende onderwerpen door elkaar (van de hak op de tak)
2	1 schrijffout
1	Dt-fouten
1	Te gedetailleerd en geen exacte datum
1	Veel moeilijk leesbare namen
2	Als ik goed heb gekeken zag ik enkele schrijffouten in de tekst.
2	2 schrijffouten
2	Een paar schrijffouten
3	Een zeer korte inleiding, voor de rest is er mij niks speciaal opgevallen.
2	Schrijffouten
3	Geen leestekens
2	Schrijffouten zoals wodt en dergelijke
2	schrijffouten

3	Dat Paira Diaza niets heeft in te brengen, maar dat ze dat schijnbaar niet erg vinden.
2	Werkwoorden fout geschreven
1	Er stond een dt-fout in "word het"
3	Dat er erg veel namen vermeld worden in het artikel, dat werkte wat afleidend voor mij. De namen van de panda's, de namen van personen die iets zeiden,... Misschien algemeen te veel data voor zo'n korte tekst: namen, gegevens, cijfers, plaatsnamen,...
2	Een schrijffout
3	Er moeten zoveel mogelijk nieuwe kleine pandas zijn in Pairi Daiza als publiekstrekker. Eens de populariteit vermindert worden ze vervangen
3	Vaak terugkerende woorden
2	Een schrijffout (wodt ipv wordt)
2	Schrijffout verklart
2	Dat er 'wodt' stond i.p.v. 'wordt'
2	Veel cijfers. Sommige voluit geschreven, andere numeriek
2	Er staat een type fout in.
2	Meerdere spelfouten. Het artikel werd ook eerder in 'gesproken taal' geschreven. Ze weten uiteindelijk nog niet zeker wat er met de panda gaat gebeuren. 'Super- en super-'. "Vierde zijn vierde verjaardag" vind ik ook altijd gek om te lezen, maar dat is waarschijnlijk onvermijdelijk.
2	Schrijffouten
2	Een schrijffout: 'wodt' in plaats van 'wordt'
2	Er wordt gesproken over meestal een positief resultaat maar niet wat er gebeurt als het niet positief uitdraait. De ondertoon lijkt me eerder gelaten/negatief overkomen.
2	Dt fouten
2	Er staan een aantal typfouten in.
2	Schrijffouten
2	Spellingfouten
2	Schrijffouten
2	Ja er staan schrijffouten in
1	De zin waarin "vierde zijn vierde verjaardag" stond, viel me op.
2	Een aantal schrijffouten en taalfouten

1	Veel getallen, veel namen. veel details in het algemeen
1	Er zat een joekel van een fout in ("verklaard" in plaats van "verklaart"). Overigens wordt verwezen naar China in plaats van concrete Chinese instanties.
2	Schrijffouten
2	Schrijffout
2	2 schrijffouten
2	naam van de panda's correct? Diagonaal gelezen...
2	Het gaat over 2016.
1	Veel dt-fouten
2	Uit het artikel blijkt niet wanneer het geschreven is. Er staan schrijffouten in.
1	Een aantal missende lidwoorden en sommige zinnen kloppen niet. Het lijkt alsof er af en toe geen rekening wordt gehouden met formeel/informeel.
3	Tekst was niet uitgelijnd Veel korte zinnen. Geschreven in de verleden tijd?
1	De dt- fout en enkele foute leestekens
1	Het is in de 'we' vorm geschreven
1	Veel cijfers
2	Een aantal schrijffouten
2	Enkele spellingfouten: wodt, verklart. Zinsconstructie: Hij vierde zijn vierde verjaardag.
2	Schrijffout 'verklart'
3	Veel bijzinnen
1	Geen deftig einde; ik verwachtte een vervolg ipv een vraag.
2	Een aantal spellingsfouten.
2	Het emotionele achter de tekst, sterk gevoelend benadrukt
1	Dat China heel veel voorkomt in het artikel
2	Er staat een schrijffout in
3	Geen auteur
2	Een tyfout
3	de zinsbouw is moeilijk leesbaar en er worden veel getallen gebruikt
2	Twee schrijffouten: "verklart" en "wodt"
1	Niet zoveel wilde panda's.

2	Er staat een 'R' te weinig in het woord wordt
3	Het leek ietwat simplistisch taalgebruik en zinsbouw.
3	Wisseling dieren